

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота магістра з китайської філології

на тему:

**ОМОНІМІЯ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: СТРУКТУРА,
СЕМАНТИКА, ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Студентки II курсу (другого (магістерського)
рівня)

групи ЗМкит 57-23

факультету східної і слов'янської філології
заочної форми навчання

Освітньої програми

Східна філологія: китайська мова і література,
переклад, методика навчання

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови
та літератури (переклад включно),
перша - китайська

Касаткіної Юлії Миколаївни

Науковий керівник:

д.філол.н., професор Валігура О.Р.

Допущена до захисту

«___»_____ 2024 року

Завідувач кафедри

(підпис)

(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОМОНІМІЇ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	6
1.1. Омонімія як лексико-семантична категорія	6
1.2. Структура омонімів у сучасній китайській мові.....	18
1.3. Семантична характеристика омонімів у сучасній китайській мові.....	22
Висновки до Розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОМОНІМІЇ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	35
2.1. Проблема омонімії в сучасному китайськомовному дискурсі.....	35
2.2. Методичні підходи щодо визначення омонімії в теорії китайського мовознавства.....	45
2.3. Практичні аспекти дослідження омонімії китайської мови в усному і письмовому різновидах.....	49
Висновки до Розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3. ОМОНІМІЯ В ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ.....	54
3.1. Використання омонімії у творах художньої літератури.....	54
3.2. Функції омонімії у творах художньої літератури.....	61
Висновки до Розділу 3.....	66
ВИСНОВКИ.....	68
АНОТАЦІЯ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76

ВСТУП

Актуальність теми. На переконання деяких сучасних мовознавців омонімія це процес, завдяки якому збагачується словниковий запас мови, натомість інші мовознавці вважають, що омонімія негативно впливає на мову. Також існують різні погляди на термінологічні критерії для виділення омонімів серед китайських слів. Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю чітко визначити принципи виділення омонімів з лексичного складу китайської мови. Крім того, тема дослідження є актуальною, оскільки омонімія є поширеним мовним явищем як у китайській мові в цілому, так і в художній літературі зокрема.

Метою дослідження було проаналізувати структуру, семантику та способи функціонування омонімії сучасної китайської мови.

Досягнення поставленої мети дослідження потребувало розв'язання таких **завдань**:

- схарактеризувати явище омонімії як лексико-семантичної категорії;
- проаналізувати структуру омонімів у сучасній китайській мові;
- зробити семантичну характеристику омонімів сучасної китайської мови;
- описати ключові проблеми омонімії в сучасному китайськомовному дискурсі;
- схарактеризувати основні методичні підходи щодо визначення омонімії в теорії китайського мовознавства;
- проаналізувати функціонування та шляхи використання омонімії у творах художньої літератури.

Структура омонімів у сучасній китайській мові розглядалась на основі аналізу їх утворення, їхньої лексичної специфіки та впливу на розуміння мови.

Об'єктом дослідження було обрано явище омонімії в сучасній китайській мові.

Предмет дослідження – структура, семантика, функціонування в омонімії сучасної китайської мови.

Матеріалом для дослідження стала сукупність 231 прикладу омонімів, які були отримані з різних джерел. Основні джерела включають китайськомовний вебпростір, зокрема платформу “Baidu”, де аналізувалися приклади онлайн-комунікації та сленгу. Додатково використовувалися тексти класичної літератури епохи Південних і Північних династій, які ілюструють історичну омонімію, а також академічні словники і підручники, такі як *“Практична граматика сучасної китайської мови”* Козоріз О.П. Ці джерела допомогли детально проаналізувати структуру, семантику та функціонування омонімії в сучасній китайській мові.

Для вирішення поставлених завдань було застосовано такі **методи**:

- описовий для дослідження особливостей омонімії в китайській мові та її специфіку в різних сферах мовної діяльності;
- контекстний та мовно-культурологічний аналіз для вивчення залежності специфіки використання омонімів від контексту, в якому вони вживаються;
- типологічний для виділення класифікаційних ознак омонімії.

Використані методи дозволили провести комплексний аналіз структури омонімів у сучасній китайській мові та дійти висновків щодо їх особливостей та впливу на мовленнєву практику.

Новизна дослідження полягає в тому, що:

- проаналізувавши матеріали китайськомовного вебпростору, термінологічні дані та фрагменти художньої літератури, вперше було виявлено функціонально-семантичні особливості омонімів;
- вивчення поняття явища омонімії та його походження отримало подальший розвиток.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути корисними як додатковий матеріал для студентів університету, які навчаються за програмою "Китайська мова і література", а також для молодих науковців, які бажають поглибити свої знання з китайської мови або детальніше вивчити явище омонімії.

Апробація результатів дослідження. Основні матеріали й висновки було представлено на Міжнародній науково-практичній конференції "AD ORBEM PER LINGUAS / ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ" (м. Київ, 16–17 травня 2024 року).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списків використаних джерел, списків ілюстративних джерел та резюме.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОМОНІМІЇ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Омонімія як лексико-семантична категорія

Задля повнішого розгляду омонімії як лексико-семантичної категорії комунікації східною мовою необхідно було передусім висвітлити генетичний аспект досліджуваного мовного явища в системі китайської мови. Китайська мова на переконання вчених лінгвістів належить до тих мов, котрі особливо багаті варіативними омонімами. Так Ситдиковим П. Г. аргументовано, що більшість омонімів китайської мови представлені односкладовими словами. Вдало ілюстрована така особливість мови в омонімічній парі (Ситдиков, 2011):

- “加” [jiā] - додавати;
- “家” [jiā] - родина.

Якщо розглядати омонімію властиву китайській мові в генетичному аспекті слід додатково вказати на те, що її омонімічні одиниці – це слова з однаковим звучанням і тоном зокрема, однак з відмінним значенням безвідносно до ієрогліфічної форми (Ситдиков, 2011).

В аналізованих лінгвістичних працях присвячених дослідженню омонімії, як явища системи китайської мови особлива увага приділена розгляду генетичному аспекту. Таким чином авторами цих наукових праць основним чинником походження омонімічних одиниць – джерелами мовного явища визначені такі (Ситдиков, 2011):

- фонетична трансформація;
- семантична еволюція мовних одиниць (розпад полісемії);
- морфологічна трансформація (словотвір та ін. процеси);
- запозичення мовних одиниць іншомовного походження.

Розглядаючи омонімію в рамках китайської мови додатково до перелічених раніше її джерел необхідно вказати також особливі виток, які притаманні безпосередньо китайській мові. Аналізовані джерела дослідження вказують на те, що до таких джерел належать наступні лексики (Ситдигов, 2011):

- давньокитайська односкладова;
- діалектна, яка вживається в літературній китійській мові.

Підсумовуючи витокami явища омонімії китайської мови є наступні, котрі візуалізовані на схемі рисунка 1.1.

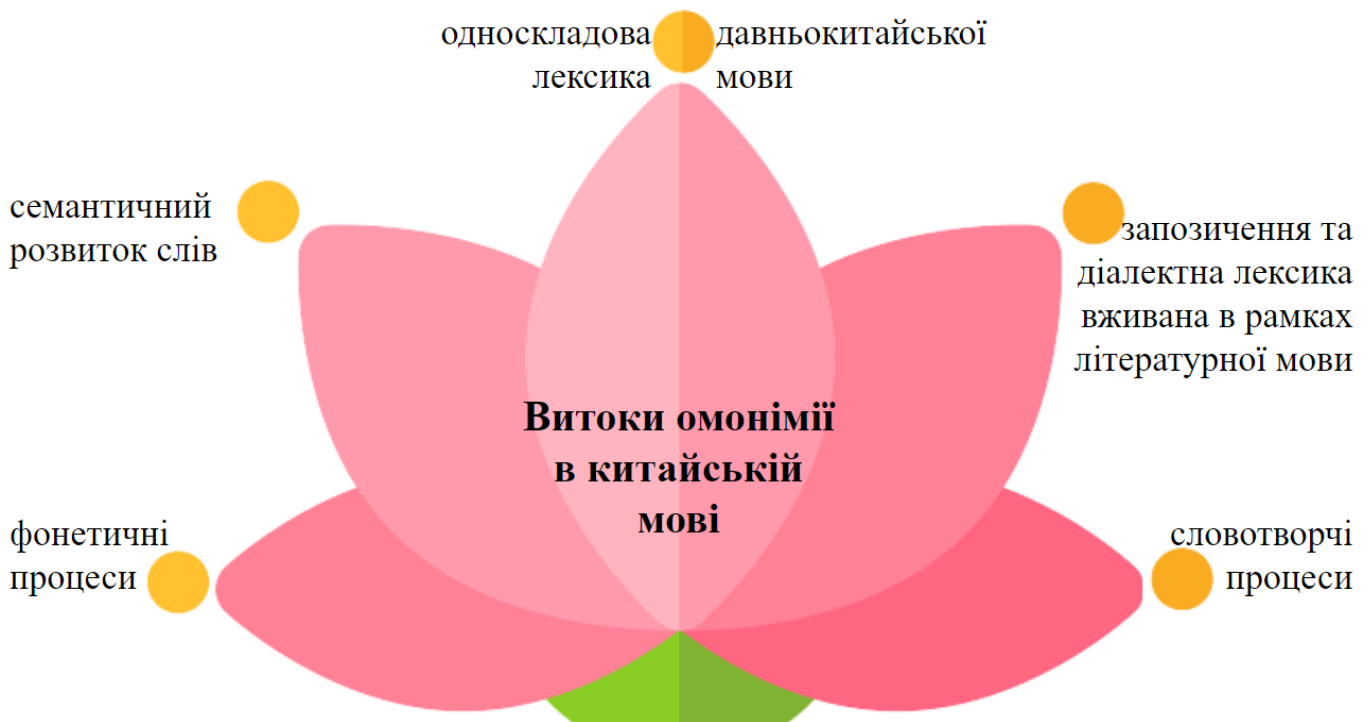

Рисунок 1.1. Схематична візуалізація витоків явища омонімії китайської мови (складено на основі (Ситдигов, 2011))

Враховуючи специфіку візуалізованих витоків китайської омонімії задля того, щоб повніше зрозуміти це мовне явище було зроблене наступне. Здійснений детальніший розгляд взаємодії китайської лексики із запозиченнями, яка відбувається в процесі утворення омонімічних зв'язків. Аналізована джерельна база дослідження свідчить про те, що таку взаємодію особливо вдало ілюструють запозичені терміноодиниці, оскільки вони репрезентують специфіку досліджуваного мовного явища. Терміни набули статусу джерела явища омонімії завдяки наступному функціоналу – позначати в системі мови такі аспекти, як одиниці виміру

(довжина, вага, об'єм, швидкість тощо), грошові одиниці та предмети міжнародної стандартизації. Термінологічним запозиченням в системі китайської мови властиво наступне – функціонуючи в рамках омогруп вони можуть збільшувати чисельність омонімічних одиниць. Формування останніх з іншомовних запозичень відбувається як результат дії таких чинників:

- малочисельні фонеми;
- обмежена кількість фіналей у складах.

Переважає частка запозичених термінологічних одиниць (передусім таких, котрі використовуються на позначення ваг та довжини), які були інтегровані в китайську мову у двоскладовій формі характеризуються скороченням до односкладової. На переконання Ситдикова П. Г. (2011) запозичення такого типу без омонімів у складі китайської мови функціонуючи у двоскладовій формі сприяють збільшенню чисельності омонімічних одиниць односкладової форми. Для кращого розуміння цієї закономірності вона була проілюстрована прикладами наведеними в таблиці 1.1 нижче.

Таблиця 1.1

Приклад набуття омонімом в результаті скорочення односкладової форми
(складено на основі (Ситдикова, 2011))

Запозичене слово	Транскрипція	Значення	Наявність омоніма
米达	[mi3da2]	метр	відсутній
Скорочена форма запозиченого слова	Транскрипція	Значення	Наявність омоніма
米	[mi3]	метр	наявний - «рис в зернах»

Узагальнюючи вище викладене варто зазначити, що запозичені терміноодиниці в системі китайської мови використовуються здебільшого у односкладовій формі. Така специфіка зумовлена тим, що навіть прості терміноодиниці, як, наприклад, ті, що позначають довжину (див. табл. 1.1) мають

сталі асоціації у мовній свідомості носіїв китайської мови саме з односкладовими словами.

Оскільки китайська мова належить до числа світових мов з високою концентрацією омонімічних одиниць її притаманна наявність такої вагомої мовознавчої проблеми, як омонімічний конфлікт. Зміст останнього полягає у (Ситдигов, 2011):

- сприйнятті та розумінні значення мовних одиниць;
- присвоєнні чіткого змісту мовним одиницям згідно з контекстом в

котрому вони вживаються.

Лексичні одиниці в структурі більшої частини омогруп репрезентують варіативні лексичні сфери та здебільшого різні частин мови. У випадку коли виникає конфлікт омонімічних одиниць, його розв'язання відбувається з врахуванням контексту в рамках котрого вони були застосовані.

Сучасні вчені мовознавці досліджуючи китайську мову вказують на те, що омонімія як мовне явище добре розвинене. Аргументують таку думку лінгвісти науковці наступним фактом – чимало ієрогліфів можуть бути прочитані однаково з відмінністю лише в тоні (не принципово, до прикладу, при транскрибуванні імен). Розглядаючи омонімію як лексико-семантичну категорію комунікативного процесу за опрацьованим джерелами роботи було прослідковано, що досліджуване мовне явище вдало представлене в китайськомовних прізвищах та іменах. Відповідно для останніх в китайській мові властива варіативна ієрогліфічна транскрипція. Ілюстративними прикладами такої властивості є транскрипції утворені в результаті транскрибування імен світового значення (видатні, знані, історичні персони). В ході цього процесу, перш ніж таким іменам буде підібраний варіант транскрипції з офіційним загально визнаним статусом відбуваються чисельні трансформації (Ісаєва, 2016, с. 56). Щоб повніше зрозуміти описаний процес він схематично проілюстрований на рисунку 1.2 нижче.

Прізвище «Гоголь»:**Прізвище «Шевченко»:**

Рисунок 1.2. Схематична візуалізація трансформацій варіантів транскрипцій на прикладі прізвищ (складено на основі (Ісаєва, 2016))

Продовжуючи тезу підбору варіанту транскрипції з офіційним загально визнаним статусом варто конкретизувати, що такий процес завершується фіксацією в спеціалізованих перекладних словникових виданнях, що підсумовує результати науково-дослідної роботи китайських вчених мовознавців. Разом з тим словникова фіксація таких варіантів в рамках мовознавства та перекладознавства не дозволяє їм набути статусу офіційних та єдино правильних. Відповідно іноземні туристи та інші не носії мови послуговуються власним варіантом при транскрибуванні своїх імен та прізвищ.

Узагальнюючи вище написане варто акцентувати на тому, що мовне явище омонімії – це характерна ознака сучасної китайської мови. В рамках системи мови ця ознака репрезентована передусім наступним чином – однозначний зв'язок між графічним і фонетичним представленням одного й того ж ієрогліфічного знака відсутній. Омонімія як лінгвістичне явище присутня у китайській мові перш за все з причини її особливої фонетичної організації. Таким чином поширена наукова думка про першість китайської мови серед інших мов світу за ознакою омонімічності

(максимальна кількість омонімічних одиниць) є цілком виправданою та об'єктивною (Ситник, 2021, с. 65).

Подальший розгляд змісту поняття омонімії, як мовного явища типового для китайської потребує з огляду на опрацьовану джерельну базу дослідження врахування термінологічного тлумачення поняття омонім. Останній є мовною одиницею, яка має аналогічне звучання з іншою одиницею, однак на противагу йому – відмінний зміст. Такий скорочений варіант трактування поняття омонім був зроблений за термінами (репрезентовані на рисунку 1.3 нижче) з аналізованих джерел дослідження.

ОМОНІМ/ОМОНІМИ:

- слова, однакові за звучанням, але зовсім різні за значенням.

(Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005). Голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун».)

(Словник української мови (1970-1980). Відп. ред. І. К. Білодід. Тт. I-XI. К.: «Наукова думка»)

- слово, однакове за звучанням з іншим, але різне з ним за значенням.

(Словник української мови (2012). Відп. ред. В. В. Жайворонок. К.: ВЦ «Просвіта».)

- слова, однакові за звучанням і написанням, але абсолютно різні за значенням...;
- слова, однакові за звучанням і написанням, що мають різні, не пов'язані між собою значення.

(Ситник І. В. (2021). Лінгвостатистичний аналіз лексики китайськомовного педагогічного дискурсу. Science and Education a New Dimension. Philology, IX(76).)

Рисунок 1.3. Трактування терміну “омонім” (складено на основі (Білодід, 1978; Бусел, 2005; Жайворонок, 2012; Ситник, 2021; Тараненко, 2004))

Узагальнюючи вище наведені трактування слід зазначити, що омоніми є мовними одиницями або їх окремими граматичними формами та сталими словосполученнями, морфемами, синтаксичними конструкціями, котрі при аналогічному звучанні (чи написанні) мають значення відмінні між собою (Тараненко, 2004, с. 433).

Погоджуємось з аргументацією Кірносової Н. А. (2010) щодо аналогічного звучання омонімічних одиниць китайської мови. Науковиця зауважує, що воно

зумовлене ідентичним складом фонем, а також ідентичним тоном. Останній за визначенням Кірносової Н. А. є маніпулюванням висоти голосних звуків реалізованим прискоренням або сповільненням коливання голосових зв'язок. В китайській мові тони відіграють смисло-розрізняючу роль. Оскільки слова в китайській мові за традиційною вимовою мають конкретний властивий їм тон, то закономірно, що будь-які зміни в тональності обумовлюють також зміни в значеннях слів.

Явище омонімії загалом в китайській мові властиве для одно-, дво- та трискладових мовних одиниць. Омонімам сучасної китайської мови здебільшого властива графічна диференційованість. Таким чином в контексті графічного представлення різні ієрогліфи мають у відповідності одна односкладову (або багатоскладову) лексичну одиницю виокремлену у фонетичному представленні (Ситник, 2021, с. 65).

З огляду на аналізовані джерела дослідження повніше розкриття суті омонімії, як мовного явища в китайській мові потребує уважного розгляду їх типізації. Схема останньої проілюстрована нижче на рисунку 1.4. Згідно з наведеною схемою найпоширеніший тип омонімії властивий китайській мові – це тип В (Ситник, 2021, с. 65).

Рисунок 1.4. Типи омонімів в китайській мові за Хаматовою А. (складено на основі (Ситник, 2021))

В опрацьованих наукових джерелах дослідження поняття мовного явища омонімії досліджується зокрема із застосуванням лінгво-статистичних методів. Закономірним результатом реалізації такого методу, як вказує Ситника І. В. (2021) є укладені частотні словники китайської мови. Останні за аргументацією науковця слугують як джерелом точних числових даних для поглиблених досліджень омонімії.

В доповнення наукового бачення Ситника І. В. (2021) варто вказати, що Мельничук Р. І. (2016) також акцентує на вагомості та необхідності комплексного застосування групи статистичних методів загалом та лінгво-статистичного зокрема. Погоджуємось з Мельничуком Р. І. в тому, що дослідження специфічного та багато аспектного мовного явища омонімії зумовлене такими чинниками:

- типовою для мовних та кількісних ознак об'єктивністю;
- внутрішньою взаємообумовленістю якісних та кількісних параметрів складу мови;
- підвладністю;
- впливом статистичних законів на частотність варіативних структурних компонентів мови у мовленнєвому потоці.

В продовження тези створення частотних китайськомовних словників, як

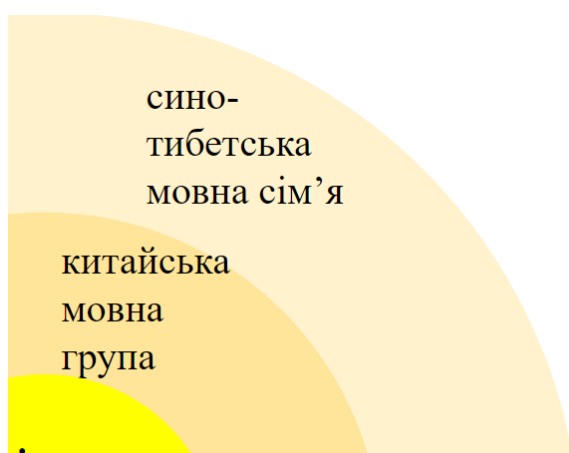

Рисунок 1.5. Схематичне представлення місця ізолюючої китайської мови в структурі світових мовних систем (складено на основі (Ситник, 2021))

результат застосування лінгво-статистичного методу дослідження омонімії необхідно вказати наступне. Реалізація такого дослідного методу вимагає від вчених мовознавців враховувати типологічні особливості мови. Згідно з морфологічною типологізацією китайська мова коренева (ізолююча). Її функціонування відбувається в структурі масштабніших систем (див. схему на рис. 1.5).

На переконання Кочергана М. П. (2005, с. 321) кореневим мовам (як китайська) притаманна відсутність афіксів та вираження граматичних значень в такі способи:

- прилягання одних слів до інших;
- через службові слова.

Згідно з аналізованою джерельною базою один із варіантів застосування лінгво-статистичного методу дослідження явища омонімії в китайській мові є її усунення в наступний спосіб. До однієї структурної частини зі складу омонімічної пари дослідники додають умовну позначку виконуючи розмітку та сегментацію текстів в межах одного корпусу на цифровому програмному онлайн ресурсі “Chinese Corpus online – Automatic POStagging and segmentation” (“分词和词性标注”) (“Chinese Corpus online”, 2023; Ситник, 2021). Завдяки згаданому ресурсу вчені лінгвісти мають змогу в графічний спосіб зробити порівняння слів, що утворюють омонімічну пару та здійснити розрахунки частотності вживання кожного з них окремо.

Явище омонімії як лексичне явище має наступні варіанти прояву:

- між узуальними словами;
- між узуальними лексичними одиницями та терміноодиницями.

Проблема існування омонімічних пар типу “узуальні слова –терміноодиниці” в сучасному китайському мовному дискурсі були більш детально розглянуті в пункті 2.1 цього дослідження. Слід акцентувати на тому, що в парах такого типу зі змістовим наповненням узуальних мовних одиниць може відбуватись наступне:

- звуження;
- трансформація;
- конкретизація (Вакуленко, 2015, с. 41).

Широков В. А. (2005, с. 12) акцентує на тому, що наукові дослідження явища омонімії, особливо при інтегрованому лінгвістичному описі мовної системи передбачають одночасний розгляд полісемії. Така думка науковця ґрунтована на тому, що остання є комплексом з поєднаних лексичних та граматичних компонентів.

Розглядаючи омонімію як лексико-семантичну категорію комунікації в китайській мові важливо розуміти її джерела, якими є:

- історичні фонетичні процеси;
- розпад полісемії;
- іншомовні запозичення;
- словотвір;
- скорочення слів (Козоріз, 2013, с. 211).

Через таку специфіку китайської мови як наявність тону у складів, в мовознавстві існує варіативне бачення омонімів. Відповідно досі дискусійним лишається питання чи вважати за омоніми слова, які мають однакові фонетичні склади з відмінними тонами. Погоджуємось з О.П. Козоріз (2013, с. 211) в тому, що такі слова коректно вважати омофонами (слова з різним написанням, але однозвучні). Адже, через діалектну розманітність китайської мови її носії мови не завжди коректно тонують склади. Варіативна тональність зумовлена також тим, що не всі мовці володіючи ідеальним слухом здатні точно розрізняти тон. Це в свою чергу може призводити до виникнення непорозумінь в комунікативному процесі.

В системі китайської мови приклади класичної омонімії дуже нечисельні. Омофони поширені здебільшого серед одно- та двоскладових слів, рідше серед трискладових. Тому для ілюстрування прикладами (див. табл. 1.2) вважаємо доцільним звернутись до юридичної термінології китайської мови, адже для юридичної сфери однозначне трактування слів є винятково важливим, а багатозначне відповідно – зовсім не бажане (Козоріз, 2013, с. 211).

Таблиця 1.2

Приклади омофонів в одно- та двоскладових словах (Козоріз, 2013, с. 211-215)

Одно- та двоскладові слова	Значення омофонів
1	2
词 [cí]	лексична одиниця
刺 [cì]	колоти
当 [dàng]	давати певну річ під заставу
党 [dǎng]	партія

Продовження таблиці 1.2

1	2
典 [diǎn]	закон; правило
电 [diàn]	1) електроенергія; 2) телеграф; телефон
国 [guó]	країна, держава
过 [guò]	дефект; помилка
会 [huì]	1) засідання; 2) об'єднання
贿 [huì]	хабар
货 [huò]	річ; гроші
祸 [huò]	біда; шкода
保护 [bǎohù]	страхувати
保护 [bǎohù]	захищати
刑事 [xíngshì]	кримінальний
形式 [xíngshì]	фігура
形势 [xíngshì]	обстановка
行使 [xíngshǐ]	реалізовувати
折衷 [zhézhōng]	компроміс
折中 [zhézhōng]	
组织 [zǔzhī]	корпорація
作证 [zuòzhèng]	свідчити
佐证 [zuǒzhèng]	
左证 [zuǒzhèng]	

Окрім омофонів, приклади яких наведених в таблиці 1.2, явище омонімії репрезентоване також омоформами – омонімічними формами слова або різних слів, котрі збігаються за звучанням та написанням (див. п. 1.3). Для кращого розуміння омоформ у складі омонімії як лексико-семантичної категорії в китайській мові наведемо репрезентативні, на наш погляд, приклади на схемі рисунку 1.6.

Рисунок 1.6. Візуалізація омоформ в юридичному контексті (складено на основі (中华人民共和国刑事法, 2011))

Наведені в даному пункті роботи приклади чітко вказують на те, що зміст омофонів строго лімітований контекстом. Таке обмеження дозволяє уникати смислових непорозумінь в мовленні. Навіть словосполучення дають змогу учасникам комунікативного процесу отримати в достатній кількості інформації для того, щоб визначити графічну оболонку омофонів і таким чином досягнути етимологію слів та суть формульованого висловлювання.

З огляду на вище викладене вважаємо, що для детальнішого вивчення омонімії як лексико-семантичної категорії важливим є не лише укладання багатомовних словників, а й фіксація варіативних словосполучень. Адже, останні здатні сприяти розв'язанню проблеми виділення та розмежування омонімів в усній комунікації.

1.2. Структура омонімів у сучасній китайській мові

Омоніми в китайській мові є цікавим та складним явищем, яке відображає багатогранність мовної системи. Носії мови послуговуються омонімами повсякчас, іноді навіть не усвідомлюючи цього. Явище омонімії в китайській мові базоване на системі ієрогліфів.

Опрацьована джерельна база дослідження вказує на те, що омоніми утворюються за різними принципами, а їхня структура відображає складність китайської мови. Тому явище омонімії вимагає від дослідників не лише розуміння граматики та лексики, а й уваги до контекста вживання омонімів.

Відповідно до окреслених завдань дослідження в рамках даної роботи структура омонімів у сучасній китайській мові розглядалась на основі аналізу їх утворення, їхньої лексичної специфіки та впливу на розуміння мови, а також на основі визначення залежності вживання омонімів від контексту. Такий підхід продиктований впливом омонімів на мовленнєву практику, а також на уникнення непорозумінь у мовленні.

Утворення омонімів у китайській мові базується на наступних принципах:

1. Омоніми через однакову вимову. Слова, які мають однакову вимову, але різне значення та пишуться різними ієрогліфами, утворюють омоніми. Наприклад, ієрогліфи "手" та "首" мають однакову вимову [shǒu], але різні значення ("рука" та "лідер").
2. Омоніми через різну вимову. Деякі омоніми утворюються через різну вимову одного і того ж ієрогліфа. Наприклад, ієрогліф "服" може вимовлятися як "fú" (одяг) або "fù" (порція, рахівне слово).
3. Омоніми через сполучення ієрогліфів. Омоніми можуть утворюватися шляхом комбінації різних ієрогліфів, що мають однакову вимову, але різне значення. Наприклад, ієрогліфи "家" (jiā - дім) та "加" (jiā - додавати) утворюють омонім "加家" ("додавати до дому").

Вдало ілюструють явище омонімії в сучасній китайській мові наступні приклади:

- 会 (huì): Має значення "могти" або "зустріч".
- 发 (fā): Може означати "випускати" або "волосся".
- 下 (xià): Може мати значення "нижче" або "спускати".

Структура омонімів у сучасній китайській мові відображається через її лексичні та граматичні особливості. Омоніми утворюються через однакову вимову, різну вимову або сполучення різних ієрогліфів. Вони ускладнюють мовленнєву практику та вимагають уваги до контекста та використання ієрогліфів у конкретних словах. Загалом в системі китайської мови можуть бути десятки та навіть сотні значень одного слова. В таких випадках саме лише звучання не здатне передати учасникам комунікативного процесу повного обсягу інформації про значення слів. Якщо для усної мови контекст переважно дозволяє зрозуміти суть обговорюваного, то в писемному мовленні учасники комунікації послуговуються символами – ієрогліфами (Воробей, 2017, с.195).

Омоніми в китайській мові можна класифікувати за лексичною групою, до якої вони відносяться. Це дозволяє краще розуміти специфіку омонімів та їхній вплив на мовленнєву практику. Основні лексичні групи омонімів включають:

- Числівники: Омоніми, які вказують на числові значення, наприклад, "два" і "три".
- Дієслова: Омоніми, які описують дії або стани, наприклад, "писати" і "читати".
- Іменники: Омоніми, які позначають назви предметів або понять, наприклад, "дерево" і "корінь".
- Прикметники: Омоніми, які характеризують предмети або явища, наприклад, "великий" і "малий".

І. З. Павлюк (2021, с. 212) підкреслював, що омоніми ускладнюють розуміння текстів в китайській мові, оскільки можуть створювати непорозуміння через співпадіння вимови. Для правильного розуміння тексту необхідно враховувати контекст та використання ієрогліфів у кожному конкретному випадку.

Структура омонімів у сучасній китайській мові на думку Паламарчука О. Л. обумовлена впливом фактору кількісно-складового складу лексичних одиниць. Таким чином, в системі китайській мові виділено одно-, дво- та трискладові омоніми.

Далі в даному пункті дослідження структура омонімів розглянута на одно- та двоскладових типах. Опрацьовані джерела вказують на те, що в китайській мові домінує саме односкладова лексика. Загалом омонімія китайської мови базована на ній. Також односкладова лексика та зокрема односкладові омоніми є основою для розмовної лексики та сленгізмів (див. п. 1.3). Базуються односкладові омоніми на фонетичних процесах якими обумовлені звукові збіги між різними словами. Окремі омоніми сформовані внаслідок результатів семантичних процесів, котрі пов'язані з розпадом багатозначних слів та словотворчих процесів. Структурний склад односкладових омонімів може також поповнюватись діалектною лексикою та іншомовними лексичними одиницями (Шевченко, 2011, с. 34).

Окрім вище згаданої розмовної лексики широка представленість односкладових омонімів характерна для художньої літератури. Конкретизуючи зазначимо, що односкладові омоніми художньої літератури – цей найчисельніший клас омонімів (Шевченко, 2011, с. 34).

Двоскладові омоніми являють собою менш чисельну групу в китайській мові ніж односкладові. Структурно двоскладові омоніми утворюються внаслідок процесів словотворення. Найважливіший серед останніх – це словоскладання або коренескладання, яке разом з тим функціонує як основне джерело омонімії для двоскладових мовних одиниць. Утворення двоскладових омонімів – це наслідок таких процесів словотворення як афіксація та ін. (Козоріз, 2011, с.46).

Отже, з огляду на вище викладене, омоніми в китайській мові можуть відноситися до різних лексичних груп і утворюватися за різними принципами. Розуміння структури омонімів у китайській мові є важливим для вивчення та використання мови в повсякденному спілкуванні.

Омоніми ускладнюють мовленнєву практику, але вони також збагачують мову, дозволяючи висловлювати різні ідеї за допомогою одних і тих самих звуків.

Розуміння структури омонімів є важливим для навчання та використання китайської мови, для вивчення культури та менталітету китайського народу. Дослідження структури омонімів у сучасній китайській мові допомагає розкрити особливості мови та поглибити знання про її лексичну систему.

1.3. Семантична характеристика омонімів у сучасній китайській мові

Аналізовані джерела дослідження свідчать про те, що семантичну особливість явища омонімії в китайській мові вдало ілюструє онлайн комунікація в китайськомовній інтернет мережі. Відповідно вважаємо доцільним використання в якості матеріалів дослідження для підготовки цього пункту роботи цифрових повідомлень користувачів китайських веб-блогів. Такий підхід зумовлений відомим істотним впливом інтернет комунікації на форми спілкування сучасною китайською мовою та взагалі будь-якою мовою світу.

Враховуючи, що інтернет мережа постійно транслює чималий об'єм текстової інформації у користувачів закономірно виникає потреба в зручному та швидкому обміні нею. Відповідно інтернет-спілкування адаптуючись до такої потреби трансформувалось у більш стислу форму, наприклад, скорочень та аббревіатур. Крім того, така комунікація поповнилась новоутвореннями сленгу, а також гібридними китайсько-англійськими лексичними елементами. Такі зміни в сучасній китайській мові, нашу думку, вдало ілюструють повідомлення з веб-порталу “Baidu”(网络语言利与弊的分析, 2023) приклади яких наведені на рисунку 1.7. нижче.

Примітно, що проілюстровані на рисунку 1.7 приклади онлайн спілкування мають форму властиву нелогічним повідомленням складеним з випадкового набору ієрогліфів без логічного чи семантичного зв'язку. Специфіка таких повідомлень полягає також в тому, що в їх структурі присутні циферні знаки, а також суфікси властиві англійським словам.

Продовжуючи про особливу характеристику омонімів у сучасній китайській мові варто зазначити, що в ієрогліфічному аспекті проілюстровані на рисунку 1.7 приклади з інтернет-спілкування та його ж літературний варіант мають у своїй структурі різні ієрогліфи. Проте, при фонетичному аналізі чітко прослідковується, що обидва приклади містять абсолютні та часткові омофони (Кравченко, 2016,с.347).

приклад онлайн комунікації:

搜搜问问:

寒ing, 泥 [ní]素 [sù]芥末 [jièmò]286, 泥 [ní]太 [tài] out, 偶 [ǒu]稀饭 [xīfàn]滴 [dī]淫 [yín] 8素 [bāsù]酱紫 [jiàngzǐ]滴 [dī]!

той же приклад літературною мовою:

天啊 [ti'ān a], 你 [nǐ] 是 [shì]这么 [zhème]老土 [lǎotǔ]了, 你 [nǐ] 太 [tài]外行 [wàiháng]了, 我 [wǒ]喜欢 [xǐhuan]的 [de] 人 [rén] 不是 [búshì]这样 [zhèyàng] 的 [de]!

переклад українською мовою:

Господи, ти такий старомодний, ти такий профан, людина, яка мені подобається зовсім не така!

Рисунок 1.7. Приклади повідомлень з веб-порталу “Baidu” (складено на основі 网络语言利与弊的分析, 2023)

Відповідно до Публічного електронного словника української мови (2023) традиційне тлумачення вище вказаних омофонів є таким – мовні одиниці, котрі мають аналогічну вимову, однак відмінне значення та варіанти написання. Слід зазначити, що в опрацьованій джерельній базі дослідження терміни омофон та омонім функціонують як суміжні. Задля повнішого розуміння специфіки понять омофону та омоніму далі в цьому пункті дослідження були проаналізовані такі їх визначення, котрі вважаються основоположними в аналізованих наукових джерелах.

Омоніми це слова, котрим властиве аналогічне звучання, однак відмінний зміст, а омофони – словами з аналогічною вимовою, однак з різною формою написання (Бусел, 2005). Згідно з цим тлумаченням закономірно вважати, що омофони — це фонетичні омоніми. Відтак цей пункт дослідження був присвячений саме омофонам. Таке рішення обумовлене зокрема тим, що останні вдало ілюструють функціональну та семантичну специфіку явища омонімії в сучасній китайській мові. Варто зазначити, що в обох наведених формулюваннях понять омоніма та омофону зроблений акцент саме на аналогічному звучанні. Таким чином вважаємо правильним всі омоніми вважати фонетичними.

З прикладів на рисунку 1.7. видно, що 你 [ní] тотожне до сленгового 泥 [ní], однак відрізняється використанням тонів: 你 [ní] вимовляється третім тоном і має значення особового займенника “ти”, а 泥 [ní] другим тоном і перекладається як “бруд”.

З рисунка 1.7 специфічним є використання цифр (2, 8 та 6), посилаючись на одні з перших комп’ютерних процесорів 80-х років минулого століття – Intel 286, Am286 (Apis, 2009). Значення використання саме цих цифр пояснюється тим, що ідентифікована модель процесора морально застаріла і повільна в роботі, порівняно з новими моделями. У вебпросторі молодь вживає “286”, щоб вказати на певну поведінку співрозмовника під час онлайн комунікації. Якщо учасник комунікації є не обізнаним або повільним в реагуванні, то його можна назвати “芥末 286”. Використання даного сленгізму дуже популярне на форумах або чатах. Щоб зрозуміти функціонально-семантичну особливість сленгового омофона на рисунку 1.8 візуалізований фрагмент комунікації з форуму на ресурсі “Sogou” (2023).

приклад онлайн комунікації:

«今天有一个同学告诉我另一个同学说我是»286«, 问我怎么不生气»

переклад українською мовою:

Сьогодні один з однокласників повідомив мені, що інший однокласник назвав мене відсталим, дивуючись, як я на це не образився

Рисунок 1.8. Візуалізований фрагмент комунікації з використанням “芥末 286”

(складено на основі (搜狗, 2023))

Після аналізу прикладів вживання комбінації цифр “286” (рис. 1.7 та 1.8), робимо висновок, що даний цифровий елемент використовується для передачі семантики “老土” [lǎotǔ], що має значення “старомодний”.

Проаналізуємо ще один сленговий приклад “太” [tài] з англомовним компонентом. Значення цього англомовного компоненту має вплив на семантику всього слова. Оригінальне значення цього компоненту “за межами” впливає на семантику всієї лексеми. Відповідно до контексту сленгового повідомлення з рисунка 1.7 розглянута лексема семантично знаходиться у відповідності з іншою, що схематично візуалізовано на рисунку 1.9.

Рисунок 1.9. Візуалізація трансформації “太” з літературного вживання на сленговий (складено на основі (搜狗, 2023; Кравченко, 2016))

На рисунку 1.10. візуалізовано два приклади, в яких також можна прослідкувати явище омонімії. Пряме значення (“каша”) першого прикладу цього рисунка відрізняється з його літературним відповідником але завдяки подібній вимові, обидва слова стали семантично зближеними. Така ж близькість прослідковується на омофонах другого прикладу з рисунка 1.10. На основі подібної вимови був утворений сленговий омофон до літературного слова з третього прикладу рисунка 1.10.

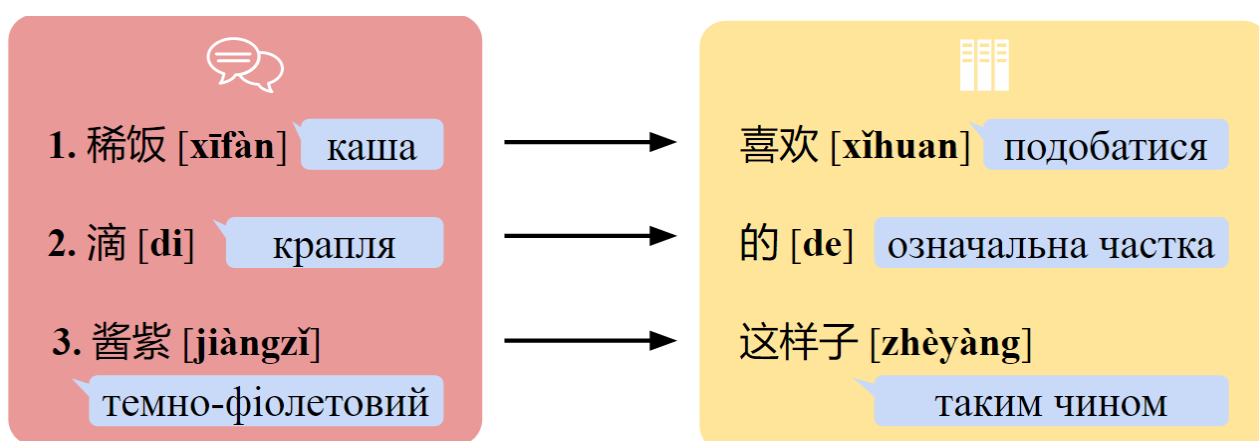

Рисунок 1.10. Схематична візуалізація явища омонімії в аналізованих текстах з блогу “Baidu” (складено на основі (Кравченко, 2016; 搜狗, 2023))

Окрему увагу варто приділити словосполученню “不是” [bùshì], якому на рисунку 1.7. відповідає сленговий омофон – “8 素” [bāsù]. Ця літературно-сленгова трансформація можлива завдяки тому, що елементи “8” [bā] та “不” [bù] мають подібне звучання.

В китайськомовному вебпросторі учасники цифрової комунікації “8” [bā] часто вживають окремо для того, щоб замінити ієрогліф, який має схоже звучання з англомовним “Bye” [bai] (MICHAELCRUICKSHANK, 2022). Китайці коли завершують онлайн комунікацію використовують фразу “88” [bā bā], що є міжмовним омофоном до англійської врази “Bye-bye” [bai 'bai].

Завдяки функціонально-семантичній особливості омоніми часто використовуються в китайськомовному вебпросторі. Популярною є фраза 3, яка представлена на схемі рисунка 1.11. В цій фразі ієрогліф 2, який має власне значення, використовується для позначення значення ієрогліфа 1. Вони функціонують як омофони до ієрогліфів через схоже звучання. Така закономірність зумовлена зокрема контекстом вислову з рисунка 1.11. Завдяки омонімії, фраза 3 має значення того, що все в житті швидко змінюється, тому не варто чимось дуже перейматись.

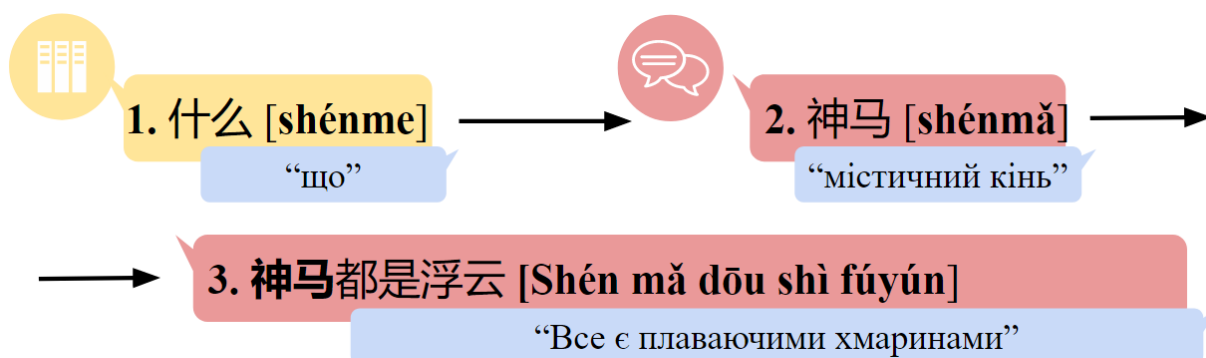

Рисунок 1.11. Схематична візуалізація функціонально-семантичної специфіки омонімії в китайськомовному вебпросторі (складено на основі (MICHAELCRUICKSHANK, 2022))

В китайськомовному вебпросторі омофони часто використовуються для того, щоб уникнути цензури і для використання наближеної за вимовою до нецензурної лексики. Таким чином, омофонічний принцип часто використовується для

спілкування онлайн, з утворенням нових сленгізмів (Кравченко, 2016, с. 349). Згідно з цим принципом були утворені сленгові омофони приклади яких візуалізовані на схемі рисунка 1.12.

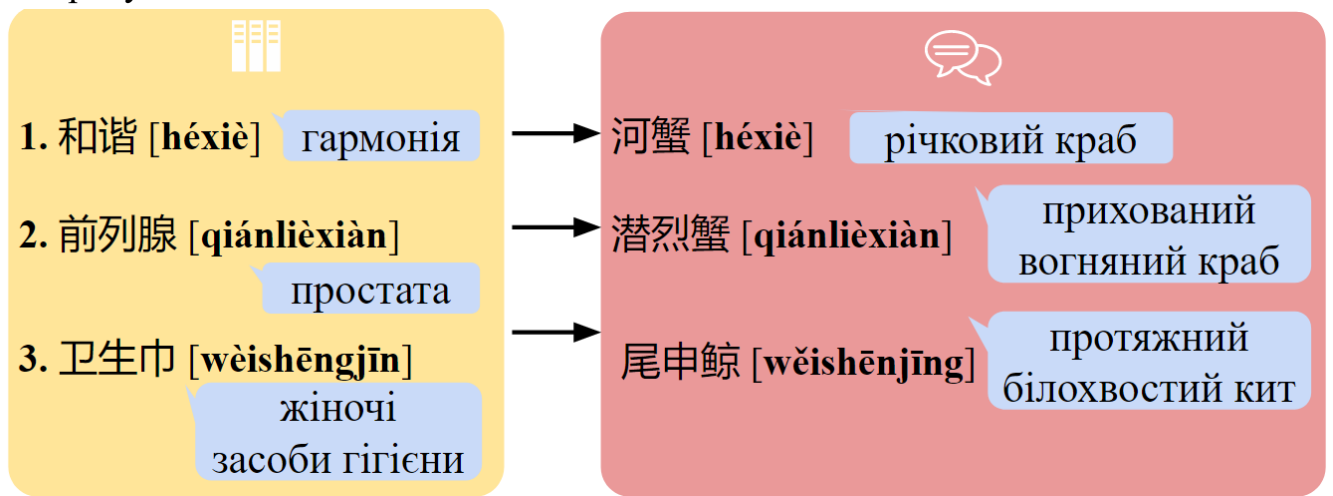

Рисунок 1.12. Схематичне зображення утворення омофонів в китайськомовному вебпросторі (складено на основі (Кравченко, 2016; MICHAELCRUICKSHANK, 2022))

З прикладів на схемі видно, що новоутворені омофони у вебпросторі мають ідентичне (1-ий та 2-ий приклади) або дуже подібне (3-тій) звучання.

Функціонально-семантична специфіка першого прикладу з рисунка 1.12 полягає в тому, що китайськими цензорами було витіснено з китайськомовного вебпростору використання похідного літературного слова, оскільки “和谐” [héxié] в основному використовувалось на просторах Інтернету в іронічному контексті, коли мова йшла про незручні комуністичні теми. Для того, щоб обійти таке цензурне обмеження, молодь завуальовано почала вживати омофон “河蟹” [héxié]. І в результаті ці два слова стали семантично зближеними (Кравченко, 2016, с. 349).

Другий приклад з рисунка 1.12 характеризується такою функціонально-семантичною специфікою. Внаслідок асоціативного зв'язку сленговий варіант став омофоном до літературного варіанту. Китайці сприймають омофон “潜烈蟹” [qiánlièxiè] як легендарного краба, який колись був заблокованою Великою китайською (стічною) каналом. Китайці почали використовувати омофон відносно назви органа сечовивідної системи “前列腺” [qiánlièxiàn].

Функціонально-семантична специфіка третього прикладу з рисунка 1.12 полягає в тому, що однією із задач китайського китового промислу було отримання сировини для створення засобів жіночої гігієни. Таким чином, лексема “卫生巾” [wèishēngjīn], взята зі сленгу китайських китобоїв, була до онлайн комунікації.

Проаналізувавши матеріали китайськомовного вебпростору, робимо висновок, що розвиток сучасної китайської мови відбувається через інтенсифікацію неосемантичних процесів. Кількість омонімів збільшується завдяки онлайн комунікації, під час якої утворюються нові сленгізми, які базуються на схожій, а інколи й ідентичній вимові.

Почуття гумору молоді також є джерелом омонімії в сучасному китайськомовному вебпросторі. Для утворення сленгових омофонів, молоді люди використовують цифри в якості структурних елементів. (див. рис. 1.8 та 1.13). Для заміни китайських ієрогліфів використовуються цифри в омофонах, які мають подібну вимову. Утворення таким чином омофонів є дуже популярним на аналізованих веб-ресурсах.

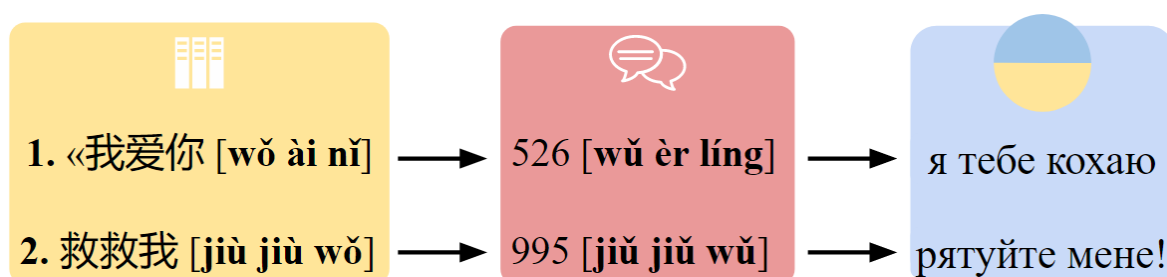

Рисунок 1.13. Візуалізація утворення омофонів, шляхом заміни ієрогліфів цифрами (складено на основі (Кравченко, 2016; MICHAELCRUICKSHANK, 2022))

Явище омонімії набуло нової семантики, завдяки активному використанню молоддю цифр замість ієрогліфів під час онлайн комунікації в китайськомовному вебпросторі. Функціонально-семантична специфіка омонімів далі буде розглянута з точки зору їх нової семантики та символізму для сучасної молоді в Китаї.

Для китайців “2” символізує протиріччя та нерівність. Хоч цифра “2” [èr] і вважається цифрою конфлікту але в сучасному китайськомовному вебпросторі вона часто вживається для заміни ієрогліфа “爱” [Ài] “кохання. Це зумовлено тим, що

китайці прагнуть заощадити мовні ресурси, особливо під час онлайн комунікації, коли простота викладеного змісту та швидкість впливає на процес комунікації. Завдяки схожій вимові до ієрогліфа “爱”, цифра “2” набула нової семантики та стала по відношенню до нього омофоном. (Кравченко, 2016, с. 350).

Еберхерд В. (1990) вважає число “6” омофоном до лексеми “禄” [lù], яке в кантонському діалекті китайської мови має значення “багатство”. А в мандаринському діалекті “6” є омофоном до лексеми “流” [liú] і має значення “потік”. В китайськомовному вебпросторі “6” є омофоном відносно службової частки “了” [le] (див. табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Число “6” в якості функціонування службової частки “了” в рамках китайськомовного вебпростору (Кравченко, 2021)

Цифровий код	Значення	Переклад
026 [Líng èr liù]	你来了 [Nǐ lái le]	You are here (Ти тут)
096 [Líng jiǔ liù]	你走了 [Nǐ zǒu le]	You are leaving (Ти йдеш)
086 [Líng bā liù]	你发了 [Nǐ fā le]	You made a fortune (Ти «спіймав» удачу)
456 [Sìwǔ liù]	是我啦 [Shì wǒ la]	It's me (Це є я)

З прикладів таблиці 1.3 видно, що в межах використання на китайськомовному вебпросторі число “6” використовується тільки як частина цифрового коду не маючи значення “багатства” чи “потіку”.

В китайськомовному вебпросторі “7” [qī] є омофоном до “起” [qǐ] і має значення “підіймати, починати”. В таблиці 1.4. видно, що під час онлайн комунікації молодь використовує омофон “7” в наступних висловах.

Таблиця 1.4

Число “7” в якості функціонування службової частки в рамках китайськомовного вебпростору (Кравченко, 2021)

Цифровий код	Значення	Переклад
537 [Wǔ sān qī]	我升起 [Wǒ shēng qǐ]	Я отримав підвищення; піднявся кар’єрною драбиною
987 [Jiǔ bā qī]	对不起 [Duìbùqǐ]	Вибач

Також “7” семантично близька до “气” [qì], яке має значення – “газ”, “дух”, “гнів”, “енергія”. Під час онлайн комунікації молодь використовує саме значення “гнів” для вираження власних почуттів та емоцій (таблиця 1.5).

Таблиця 1.5

Число “7” в якості вираження негативного значення як омофону до “起” [qǐ]

(складено на основі (Кравченко, 2021))

Цифровий код	Значення	Переклад
5376 [wu san qi liu]	我生气了 [wo sheng qi le]	I am angry (Я роздратований)
8147 [ba yao si qi]	不要生气 [bu yao sheng qi]	Don't be angry (Не треба гніватися)
7456 [Qīsiwǔliù]	气死我了 [Qī sǐ wǒle]	Angers me to death (Розлютив мене до смерті)
5987 [wǔjiǔbāqī]	我很白痴 [wǒhěnbáichī]	I am an idiot (Я ідіот)
0987 [língjiǔbāqī]	你很白痴 [nǐhěnbáichī]	You are an idiot (Ти ідіот)

В таблиці 1.6 на прикладі використання цифри “8” бачимо ще одне підтвердження тому, що в китайськомовному вебпросторі часто використовується числові сленгізми, які виступають в ролі омофонів до літературних слів і фраз.

Таблиця 1.6

Число “8” в якості омофону до “發” [fā], “八” [bā] та “巴” [ba] (складено на основі (Кравченко, 2021))

Цифровий код	Значення	Переклад
168 [yīlìùbā]	一祿發 [yīlùfā] (кантонський варіант)	To have a good fortune (Мати гарну вдачу)
38 [sānbā]	三八 [sānbā]	A silly woman (Дурнувата жінка)
78 [qībā]	鸡巴 [jība]	Bullshit / Penis (Фігня / чоловічий статевий орган)

Приклади, наведені в таблиці 1.6 демонструють те, що “8” в онлайн комунікації використовується для вираження як позитивних, так і негативних значень.

Наступним наведемо приклад з цифрою “9”. Цифра “9” відіграє важливу роль в китайській культурі, як число небесних сфер. Також цифра “9” є омофоном до “九” [jiǔ] – “довгий, довговічність” і в якості сленгізму під час комунікації в Інтернеті має значення – “достатньо; досить”, що відповідає ієрогліфу “够” [gòu] (див. приклади в табл. 1.7).

Число “9” в якості функціонування сленгового омофона в рамках китайськомовного вебпростору (Кравченко, 2021)

Цифровий код	Значення	Переклад
3399 [sān sān jiǔ jiǔ]	长长久久 [cháng cháng jiǔ jiǔ]	For a long time (На довгий час)
89 [bā jiǔ]	发够 [fā gòu]	To be enough rich (Бути достатньо заможним)
39 [sān jiǔ]	长够 [cháng gòu]	Grow enough (Достатній ріст)
99 [jiǔ jiǔ]	就够 [jiù gòu]	Just enough (Якраз достатньо)
9958 [jiǔ jiǔ wǔ bā]	救救我吧 [jiù jiù wǔ bā]	Save me (Врятуй мене)

Омофони відграють важливу роль під час онлайн комунікації і є джерелом для утворення сленгізмів в сучасній китайській мові. В китайськомовному вебпросторі, який став цілою альтернативною системою, кожен учасник користується певними особливостями мовного коду, маючи різну мету. Робимо висновок після результату аналізованого матеріалу, що еволюція мови залежить від рівня розвитку соціуму, оскільки всі зміни, які відбуваються в суспільстві також мають результати і наслідки на мові.

Висновки до Розділу 1

Мовне явище омонімії – це характерна ознака сучасної китайської мови. В рамках системи мови ця ознака репрезентована передусім наступним чином – однозначний зв'язок між графічним і фонетичним представленням одного й того ж ієрогліфічного знака відсутній. Китайська мова є однією з мов з найбільшою кількістю омонімів.

Основним чинником походження омонімічних одиниць визначені: фонетична трансформація, розпад полісемії, словотвір, запозичення мовних одиниць іншомовного походження, давньокитайська односкладова лексика та спеціальна фахова лексика.

В китайській мові найбільша частка омонімів припадає на односкладові слова, хоча явище омонімії поширюється і на двоскладові та трискладові слова.

Якщо розглядати омонімію властиву китайській мові в генетичному аспекті слід додатково вказати на те, що її омонімічні одиниці – це слова з однаковим звучанням і тоном зокрема, однак з відмінним значенням безвідносно до ієрогліфічної форми.

Виникнення омонімів в китайській мові із запозичених слів зумовлено обмеженою кількістю фонем і фіналей у складах. Більшість термінологічних запозичень, особливо тих, що стосуються одиниць вимірювання ваги та довжини, які увійшли до китайської мови у двоскладовій формі, зазвичай скорочуються до односкладової.

Варто зазначити, що омоніми з веб-простору мають специфічну семантику. Особливо це стосується омонімів характерних для комунікації онлайн, що містять числові елементи або складаються виключно з цифр. Значення таких виразів спричинене історичним значенням та асоціаціями користувачів. Наприклад, числове позначення моделі комп'ютерного процесора може використовуватися для передачі значення чогось старомодного. При утворенні сленгових омонімів також враховується символіка та значення цифр в китайській культурі.

Для скорочення написання слів та економії часу китайські омоніми формуються через поєднання не тільки з цифрами, а й з англомовними елементами. Завдяки подібній або ідентичній вимові такі омоніми мають протилежне значення але семантично наближені.

Для того, щоб обійти цензурні обмеження, молодь завуальовано почала вживати сленгізми як омоніми до нецензурних висловів або таких, що могли іронічно характеризувати правлячу партію. Таким чином, були утворені нові сленгізми на основі омофонічного принципу.

Силабеми це найменші фонетичні одиниці, тому важливо враховувати тони під час використання омонімів в китайській мові.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОМОНІМІЇ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Проблема омонімії в сучасному китайськомовному дискурсі

З огляду на аналізовану джерельну базу дослідження вважаємо доцільним розгляд проблеми омонімії в сучасному китайськомовному дискурсі в контексті функціонування омонімічних пар типу загальноживані слова – терміни. Опрацьовані наукові праці за темою дослідження вказують на те, що проблематика омонімії в сучасному китайськомовному дискурсі зумовлена сферою в якій вона функціонує.

Комунікативна лінгвістика аналізує омонімію разом із полісемією як джерела комунікативних труднощів. За Гуйванюком, омонімічні зв'язки виникають під час взаємодії загальноживаних і термінологічних лексичних одиниць. Відповідно до трактування (див. п. 1.1) омоніму, яким послуговуємось в даному дослідженні, тон для ідентифікації омонімії не враховують. Відтак яскравими прикладами термінологічної омонімії вважаємо наведені нижче на схемі рисунка 2.1.

Рисунок 2.1. Візуалізовані приклади омонімії без тону (складено на основі (Ситдигов, 2011))

На прикладах з рисунка 2.1 видно, що з чотирьох омонімічних пар тон відрізняється. В китайській мові силабеми, а не фонема є найменшими фонетичними одиницями але при визначенні омонімів також важливо враховувати тон. Тон в системі китайської мови відіграє змісторозрізнявальну функцію, тому слова з однаковими тонами також варто зарахувати до категорії омонімів. Відповідно до такого трактування омонімічними парами вважаємо приклади наведені на схемі рисунка 2.2.

Приклади термінологічної омонімії з врахуванням тону

Рисунок 2.2. Візуалізовані приклади омонімії з врахуванням тону (складено на основі (Ситдигов, 2011))

В економічній сфері особливість функціонування омонімів виражається у їх взаємодії з іншомовними запозиченнями. Для того, щоб налагодити міжкультурну комунікацію, необхідно використовувати уніфіковані терміни, які будуть зрозумілі в різних країнах світу. Прикладами є одиниці виміру таких величин, як довжина, вага, грошова одиниця (див. рис. 2.3).

На прикладах з рисунка 2.3 робимо висновок, що чим більше іншомовних запозичень надходить до економічної терміносистеми, тим більшою стає чисельність омонімів. Це доводить твердження про те, що іншомовні запозичення відіграють роль джерела омонімії (див. п. 1.2).

Приклади розширення термінологічної омонімії завдяки іншомовним запозиченням

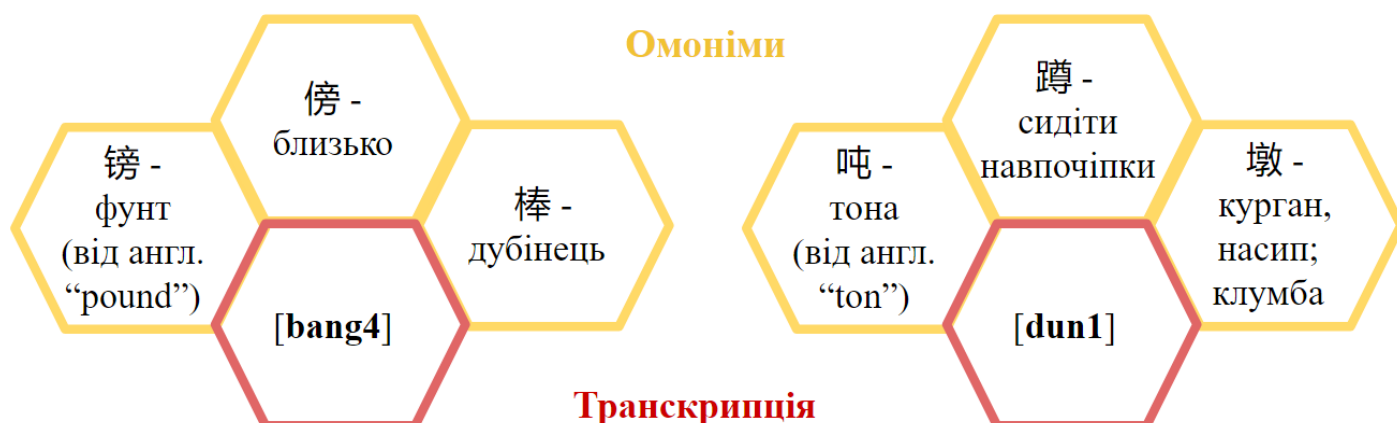

Рисунок 2.3. Візуалізований приклад збільшення омонімічних термінів через іншомовні запозичення (складено на основі (Ситдииков, 2011))

На діаграмі рисунка 2.4 продемонстровано співвідношення у відсотках омофонів до термінологічних одиниць з юридичного словника.

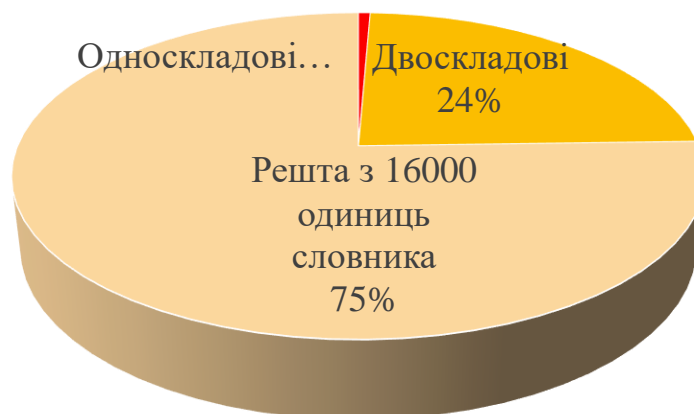

Рисунок 2.4. Діаграма відсоткового співвідношення одно-, дво- та трискладових омофонів відносно термінологічних одиниць (складено на основі Ахметшина, Ли, Д., 2005; Козоріз, 2013)

Таблиця 2.1

Приклади міждисциплінарної омонімії на матеріалі односкладових термінологічних одиниць (складено на основі (Ахметшина, Ли, Д., 2005))

Омоніми	Транскр-я	Значення	Омоніми	Транскр-я	Значення
词	[cí]	термін; вираження; слово	会	[huì]	конференція; нарада; збори; засідання
		заява; твердження; виклад; формулювання			асоціація; суспільство; союз; об'єднання
刺	[cì]	завдати удару колючою зброєю	贿		хабар; підкуп
当	[dàng]	ручна/ломбардна застава; закладена річ	货		товар; вантаж
党	[dǎng]	партія	祸	[huò]	лихо; нещастя; аварія; катастрофа
典	[diǎn]	правило; стандарт; норма; норматив; закон			理
电	[diàn]	електрика / телеграма; каблограма			правда; істина
国	[guó]	країна, держава			природнича наука
过	[guò]	недбалість; помилка	利	[lì]	вигода; користь; прибуток; дохід
合	[hé]	комбінувати; сполучити; поєднувати; приєднувати			відсоток
		відповідати	死	[sǐ]	смерть; страта
核	[hé]	атомне ядро; ядерний	嗣	[sì]	спадкоємець; успадковувати

Як видно з прикладів наведених в таблиці 2.1 економічна та юридичні сфери є досить продуктивним в контексті утворення омонімів. Адже при ідентичній чи аналогічній вимові різним термінам відповідають різні значення. Однак, це відображення можливостей утворення омонімів тільки односкладових термінів. Для підтвердження такої продуктивності економічної та юридичної терміносистем були додатково проаналізовані двоскладові термінологічні одиниці (див. табл. 2.2).

З прикладів в таблиці 2.1, видно, що економічна та юридична сфери відіграють активну роль у формуванні омонімів. Причиною цього є те, що різні терміни можуть мати як однакову, так і схожу вимову, але відрізнятися за семантикою. Щоб підтвердити роль економічної та юридичної сфер у формуванні омонімів, були проаналізовані також двоскладові слова. (див. табл. 2.2).

Проаналізувавши приклади наведені в таблиці 2.2 робимо висновок, що двоскладові слова, так само, як і односкладові відіграють активну роль у формуванні омонімів.

Таблиця 2.2

Приклади міждисциплінарної омонімії на матеріалі двоскладових термінологічних одиниць (складено на основі (Ахметшина, Ли, Д., 2005))

Омоніми	Транскр-я	Значення	Омоніми	Транскр-я	Значення
保户	[bǎohù]	застрахована особа / захищати	仓单	[cāngdān]	розписка
报仇	[bàochóu]	помста	舱单		декларація про вантаж
报酬	[bàochou]	винагорода	掺假	[chānjiǎ]	фальсифікувати
报导	[bàodǎo]	повідомлення	搀假		
报道	[bàodào]	повідомлення	承办	[chéngbàn]	брати на себе
编造	[biānzào]	підробляти	惩办		покарання
变造	[biànzào]	змінювати	承包	[chéngbāo]	підрядитися на
编制	[biānzhì]	створення	承保	[chéngbǎo]	брати на себе гарантії
贬值	[biǎnzhí]	девальвація	初级	[chūjí]	первинний
财务	[cáiwù]	фінанси	出籍		експатріація
财物	[cáiwù]	майно	除籍	[chújí]	денатуралізація
参与	[cānyù]	участь	处置	[chǔzhì]	карати / відчужувати (майно)
参预			карати		

При розгляді явища омонімії в юридичній сфері також варто розглянути функціонування омоформ. Омоформи це слова, які мають однаково винятково в окремих граматичних формах. Репрезентативними омоформами в контексті юридичної терміносистеми будуть приклади (див. рис. 2.5) з формулювань китайських законодавчих актів з наступними елементами (中华人民共和国刑事法, 2011) – іменник – 负责人 [fùzérèn] – відповідальна особа; словосполучення 负责任 [fùzérèn] брати на себе відповідальність.

Рисунок 2.5. Візуалізовані приклади омоформ в юридичній сфері (складено на основі (中华人民共和国刑事法, 2011))

Проблематику омонімії в сучасному китайськомовному дискурсі вдало репрезентує наступний приклад, котрий одночасно функціонує як двоскладовий термін омофон та як омоформа в рамках китайської юридичної терміносистеми. Приклад омофону візуалізований на рисунку 2.6.

Рисунок 2.6. Приклад двоскладового омофона з юридичної терміносистеми (складено на основі (中华人民共和国刑事法, 2011))

З цього прикладу чітко видно, що в юридичній терміносистемі функціонують термінологічні одиниці, котрі є досить продуктивними в аспекті омонімії. Перший, другий та четвертий омофони з рисунка 2.6 також функціонують як омоформи. Для

прикладу такі варіанти омоформ з юридичної терміносистеми були візуалізовані у вигляді схеми на рисунку 2.7.

Рисунок 2.7. Варіанти омоформ з термінів 刑事; 行使; 形式 (складено на основі (中华人民共和国刑事法, 2011))

Розглянуті приклади омофонів та їх функціонування як омоформ на рисунках 2.6 та 2.7 відповідно специфічні тим, що репрезентують такий аспект проблеми омонімії як одночасне існування в кількох варіантах в рамках одного контексту. В опрацьованих джерелах даного дослідження така особливість представлена в Конституції КНР (中华人民共和国 刑事法, 2011).

Суть вище згаданої особливості полягає в тому, що два омофони з подібним звучанням вживаються поряд в різних значеннях в межах одного нормативного акту Конституції КНР (див. рис. 2.8).

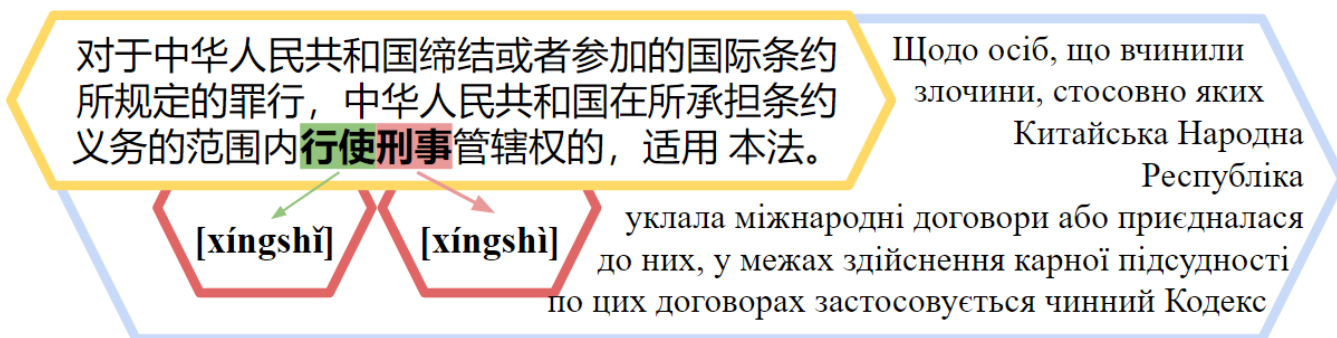

Рисунок 2.8. Приклад одночасного функціонування омофонів в різних значеннях в межах одного нормативного акту (складено на основі 中华人民共和国 刑法, 2011)

Проблематика функціонування омофонів в розглянутій китайській юридичній терміносистемі проявляється також в наступному. Одночасне вживання поряд в одному контексті омофонів з різним написанням та однакоvim звучанням здатне утворити синонімічне словосполучення. Відповідно до контексту таке формулювання вказує на подібність їхнього змісту, тобто на синонімію. Відтак таке вживання омофонів є по суті варіантом омоформи. Для кращого розуміння приклад такого формулювання наведений на схемі рисунка 2.9.

Рисунок 2.9. Приклад утворення синонімічних словосполучень з омофонів юридичної терміносистеми (складено на основі 中华人民共和国 刑法, 2011)

Представлені в даному пункті дослідження приклади, демонструють власне специфічне функціонування в межах економічної та юридичної терміносистемах, розкриваючи проблематику омонімії в сучасному китайськомовному дискурсі.

2.2. Методичні підходи щодо визначення омонімії в теорії китайського мовознавства

В теорії китайського мовознавства, як свідчить опрацьована джерельна база дослідження, методичні підходи щодо визначення омонімії доцільно розглядати на прикладі методології аналізу народних пісень “乐府” [yuèfǔ]. Такі методичні підходи базовані на етимологічному (лінгво-культурологічному) аналізі ієрогліфів, що вступають в омонімічні відношення. Адже, розкриття ідей, котрі закладені в таких реаліях, дає змогу також прослідкувати глибинний внутрішній зв'язок довкілля та людської природи (суть, внутрішній світ) аж до джерел омонімії як мовного явища. Згідно з етимологічним аналізом китайських ієрогліфів за відповідними методичними підходами була розглянута специфіка образотворення у китайських народних піснях.

Використовуючи мовно-культурологічний аналіз в теорії китайського мовознавства вчені лінгвісти мають змогу здійснювати наступні дослідження (Шекера, 2005, с. 87):

- виявити інваріанти (основні смислові значення) через розкриття внутрішніх форм ідеограм та їх парадигм;
- пошук коректного та адекватного тлумачення омонімічних ієрогліфів.

Методичні підходи використовувані в рамках вище названих напрямів дослідження сприяють адекватному розумінню ідейного змісту омонімії в контексті китайських поетичних творів передусім, а також розкриттю змістового наповнення основних ідеограм в поетичних текстах (Шекера, 2005, с. 87).

Погоджуємось з Резаненко В. Ф. та Шекерою Я. В. в тому, що методичні підходи щодо визначення омонімії в теорії китайського мовознавства доцільно розглядати на прикладі аналізу омофонів в таких парах (Резаненко, 1998, с. 94; Шекера, 2005, с. 87):

- “莲” [lián] лотос – “怜” [lián] любити, кохання;
- “丝” [sī] нитка – “思” [sī] думки, спогади;

- “枝” [zhī] гілка – “知” [zhī] знати.

Для мовно-культурологічного аналізу омонімічних пар та їх ідеограм на переконання Резаненко В. Ф. (2005) доцільно використовувати перший етимологічний словник ієрогліфів “说文解字” (Shuowen, 2024), укладачем якого був Сюй Шенем (початок II ст.).

Найпоширенішою омонімічною парою в китайських піснях юефу є ієрогліфи – “莲” та “怜”. Оскільки, квітка лотоса (виростаюча з багнюки) в культурі Китаю є символом чистоти, то водночас лотос – це символ збереження людських чеснот та прагнень до високих ідеалів попри будь-які несприятливі обставини. Такий символізм зумовлений природними умовами росту квітки. На переконання Сюй Хао (викладені в його праці “Часткові коментарі до “Шовеня”) коректне трактування ієрогліфу “莲” має здійснюватись через його компонент “連” [lián]. Зокрема Сюй Хао зазначав, що квітка лотосу має таку назву з огляду на її серединку в якій міститься насіння та котра подібна до взаємопов’язаних бджолиних стільників (许慎, 2016).

В системі сучасної китайської мови ієрогліф “莲” (連) етимологічно має асоціативний зв’язок з військовим обозом. Останій являв собою колісницю (車), яка рухалась (辵). Структурні компоненти ідеограми “連” (艹 ~ + +, 辵, 車) обумовлюють її концепцію – лотос є рослиною (艹 ~ 艹) символом безкінечності, послідовності (車), цілеспрямованості (辵), правильності (止) життєвого шляху, а також символом взаємопов’язаних поколінь. Завдяки компоненту “車” в китайській передано наступні концепції:

- безкінечний, послідовний рух;
- взаємопов’язані покоління людей.

Компонент 辵 (辵 + 止 ~ 止) втілює концепцію цілеспрямованого, правильного шляху (Шекера, 2005, с. 88).

Для кращого розуміння методичних підходів до визначення омонімії в теорії китайського мовознавства доцільним, на наш погляд, є детальніший розгляд

загаланого вище структурного компонента “車”. Відповідно до семантико-графічної структури даоського кола, останній є втіленням наступних концепцій:

- безкінчений (|), послідовний (二) і необмежений (поза межовий) (⊕) розвиток (|) всього суцього (日);
- необмежені рівні розвитку (⊕) всього суцього (日) на шляху духовного самовдосконалення (|) (Шекера, 2005, с. 88).

Виходячи з вище викладеного зерна лотоса разом з серцевиною цієї квітки передають концепцію шляху духовного вдосконалення людини.

Ієрогліф “令” [lìng] традиційно має два наступних варіанти написання “令” та “憐”. Перший структурний компонент складений з “亼” [jì] об’єднувати та “卩” [jié] підданих, які формують значення – наказувати і виконувати накази. Відповідно концепція компонента “令” [lìng] полягає у взаєморозумінні між правителями (“верхи”) та підданими (“низи”). Таким чином концепція “令 ~ 令” полягає в наступному – гармонії духовно (卩) взаєпов’язаних (令) частин одного цілого. Зміст ідеограми “令” можна деталізувати як:

- духовну (卩) єдність (亼) та взаєморозуміння китайського народу (卩);
- духовну (卩) єдність (亼) народу (卩) за ідеєю даосько-буддистської конфуціянської тріади (亼) (许慎, 2006, с. 430).

Варто зазначити, що в ідеограмі “亼” концептуально репрезентовано гармонію структурних компонентів низки тріад, в тому числі наступних:

- 天地人 небо, земля, людина;
- 老子、孔子、大佛 Лао-цзи, Кун-цзи, Буд-да;
- 日月星 зорі, сонце, місяць;
- 尧舜禹 три міфічні імператори Яо, Шунь та Юй тощо (许慎, 2006, с. 430).

Використовуючи аналогічні методичні підходи як з “令” далі в даному пункті дослідження розглянуто ієрогліф “𣦵” [lián]. Структурно його права частина

兵死及牛马之血为𣦵。𣦵，鬼火也。 – Лінь (𣦵) – це кров загиблих воїнів, а також волів та коней. Це блукаючі вогні (Shuowen, 2024).

представлена поєднанням елементів “米” [mǐ] та “舛” [chuǎn] помилка; порушувати; (现代汉语词, 2000, с. 195). Ліва частина ієрогліфа “舛” має значення протилежного, перекинутого, вивернутого, а права – подолання перешкоди у вигляді вертикальної палиці (丨) (Резаненко, 1998, с. 94). Семантично ієрогліф “𤇗” [lín] використовувався в мові для позначення блукаючих вогнів, тобто газів (суміші фосфору та водню), котрі здатні випромінювати дивне сяйво при виділенні з поверхонь боліт внаслідок гниття органічних решток, наприклад в такому контексті:

Зазначена семантика “𤇗” обумовлена традиційним трактуванням феномена блукаючих вогнів як метафоричного наслідку кровопролитних боїв, а тому перебуває в асоціативному зв'язку з загибеллю мужніх воїнів та їх протистоянням смерті. Вживання даного ієрогліфа як фонетика на позначення любові (жалощів) зумовлене його ідейно-смісловим наповненням, а саме: людина за допомогою серця (忄), в якому горить вогонь (米 ~ 炎) кохання, прагне здолати всі перешкоди (舛), які здатні перевернути її життя. Таким чином здійснена репрезентація в “𤇗” споконвічного бажання (постійно придушується моральним укладом) юнаків та дівчат взяти вільний шлюб (Резаненко, 1998, с. 94).

2.3. Практичні аспекти дослідження омонімії китайської мови в усному і письмовому різновидах

Практичний аспект дослідження омонімії в китайському писемному мовленні полягає, з огляду на аналізовані джерела, в коректній класифікації омонімів. Остання представлена етимологічним (за походженням) та структурним (складовим) типом. Перший тип класифікації розрізняє генетично споріднені та роз'єднані омоніми, а в рамках другого виділяють одно-, дво- та трискладові омоніми (Козоріз, 2011, с. 36). Останні структурні види були розглянуті в пункті 1.2 даного дослідження.

Класифікація за походженням. В китайській мові є 2 різновиди омонімів: генетично споріднені та генетично роз'єднані омоніми.

Генетично споріднені омоніми. Омоніми цього типу утворюються в результаті семантичного процесу, що є розвитком смислової структури слова. Їх іноді називають невідповідними омонімами. Між цими омонімами є генетичні відносини, оскільки вони етимологічно пов'язані.

До прикладів омонімічних пар, які утворилися внаслідок розпаду полісемії відносяться:

- 好 [hǎo] гарний – 浩 [hào] дуже;
- 复 [fù] комплект, пара – 夫 [fū] помічник;
- 该 [gāi] слід – 该 [gāi] заборгувати
- 注 [zhù] вливати — 注 [zhù] примітка, коментар;
- 刻 [kè] гравірувати — 刻 [kè] чверть години.

Щоб визначити генетичну спорідненість омонімів необхідно використати таке дослідження, як семантичне відокремлення.

Генетично роз'єднані омоніми. Омоніми цього типу утворюються в результаті звукового збігу різних лексичних одиниць. Їх іноді називають випадковими омонімами. Між цими омонімами немає генетичних відносин, оскільки вони етимологічно не пов'язані. Їх репрезентативними прикладами є наступні:

- 冰 [bīng] лід – 兵 [bīng] – солдат; 蹲
- 吨 [dūn] тонна – 蹲 [dūn] бугор;
- 会 [huì] збори – 会 [huì] вміти;
- 形式 [xíngshì] форма – 形势 [xíngshì] – ситуація.

Омоніми в китайській мові класифікуються за лексичною групою, до якої вони відносяться. Це дозволяє краще розуміти специфіку омонімів та їхній вплив на мовленнєву практику. Зокрема це стосується омонімів утворених внаслідок конверсії, як процесу словотворення. (Чорнобай, 2008, с. 214). Вони характеризуються функціоналом різних частин мови та вважаються поліваріантними (Кіктенко, 2002, с.171).

Лінгвістичні науково-методичні праці оперують різними типами, або класами конверсійних омонімів, ключові з яких представлені в таблиці 2.3

Таблиця 2.3

Ключові типи конверсійних омонімів (складено на основі ((Голубовська, 1999, с. 52))

Типи	Приклади
дієслово – іменник	赏 [shǎng] – нагороджувати / 赏 [shǎng] – нагорода; 盖 [gài] – закривати / 盖 [gài] – кришка
іменник – дієслово	耙 [pá] – борона / 耙 [pá] – боронити
прикметник – дієслово	软 [ruǎn] – м'який / 软 [ruǎn] – обм'якнути; 稳 [wěn] – міцний / 稳 [wěn] – зміцнити
іменник – прикметник	巧 [qiǎo] – вправність / 巧 [qiǎo] – спритний
прикметник – прислівник	清晰 [qīngxī] – виразний / 清晰 [qīngxī] – вочевидь
дієслово – прислівник	断 [duàn] – вирішити / 断 [duàn] – виразно
іменник – прислівник	底下 [dǐxia] – низ / 底下 [dǐxia] – зрештою
дієслово – прийменник	往 [wǎng] – прямувати / 往 [wǎng] – до, в
дієслово – сполучник	如 [rú] – бути схожим / 如 [rú] – якби
прислівник – сполучник	尽管 [jǐnguǎn] – щосили / 尽管 [jǐnguǎn] – незважаючи на

Максимально продуктивними конверсійними омонімами утвореними знаменниковими словами є дієслівно-іменникові омоніми. Це зумовлено тим, що в рамках цього типу зосереджено близько половини усіх конверсійних омонімів приналежних до знаменникових частин мови. Дієслова в зазначеному типі функціонують в ролі вихідної одиниці. Решта типів представлених в таблиці 2.3 вище мають меншу продуктивність.

Павлюк І. З. підкреслював, що омоніми ускладнюють розуміння текстів в китайській мові, оскільки можуть створювати непорозуміння через співпадіння

вимови. Для правильного розуміння тексту необхідно враховувати контекст та використання ієрогліфів у кожному конкретному випадку (Павлюк, 2021, с. 212).

Омоніми в китайській мові можуть відноситися до різних лексичних груп і утворюватися за різними принципами. Розуміння структури омонімів у китайській мові є важливим для вивчення та використання мови в повсякденному спілкуванні.

Загалом практичні аспекти актуальних досліджень омонімії китайської мови в усному і письмовому різновидах вказують на те, що омоніми ускладнюють мовленнєву практику, але вони також збагачують мову, дозволяючи висловлювати різні ідеї за допомогою одних і тих же звуків. Розуміння структури омонімів є важливим для навчання та використання китайської мови, для вивчення культури та менталітету китайського народу. Дослідження структури омонімів у сучасній китайській мові допомагає розкрити особливості мови та поглибити знання про її лексичну систему.

Висновки до розділу 2

Дослідивши аналізований матеріал, робимо висновок, що омоніми, функціонуючи в межах економічної терміносистеми, знаходять себе у тісному зв'язку із словами запозиченими з інших мов. Мова йде про вирази, які вказують на міру величини прийняту для всіх у світі але які для Китаю є іншомовними.

Кількість омонімів в межах вказаної терміносистеми постійно збільшується через надходження слів запозичених з інших мов, що вказує на значну їх роль як джерела омонімії. Хоча, запозичень фонетичного типу прослідковується мало.

Економічна та юридичні сфери є достатньо популярними в сфері утворення омонімів. Оскільки, при однаковій вимові різних виразів, можна отримати різне значення. Проте омоніми цих терміносистем вживаються у значеннях необхідного контексту, що зумовлено потребою в конкретних формулюваннях при роз'ясненні нормативно-правових актів. Через таке функціонування омонімів, учасники спілкування в економічній та юридичній сферах розуміють етимологію омонімічних одиниць.

Саме розуміння цієї специфіки омонімів дає можливість здійснити правильний переклад (як усний, так і письмовий) в рамках конкретної терміносистеми. Оскільки, за відсутності даних знань, міжнародне спілкування, а особливо офіційно-ділова комунікація погіршить перебіг налаштування ділових відносин.

Практичні аспекти необхідних досліджень омонімії китайської мови в усіх її різновидах, демонструють ускладнення омонімами мовлення, проте, також збагачують мову, допомагаючи висловлювати різні думки. Знання та розуміння структури омонімів є необхідним для вивчення та застосування китайської мови, для сприйняття культури і менталітету жителів Китаю. Розуміти будову омонімів - означає розкрити суть мови та знання про її лексичну систему.

РОЗДІЛ 3

ОМОНІМІЯ В ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ

3.1. Використання омонімії у творах художньої літератури

Відповідно до опрацьованих джерел дослідження явище омонімії в рамках художньої літератури широко використовується у поетичних творах. Розглянута в попередніх двох розділах кваліфікаційної роботи специфіка омонімів в сучасній китайській мові, зокрема семантична характеристика, вказує на те, що нею визначена варіативність застосування омонімії у творах художньої літератури.

Завдяки унікальним семантичним особливостям омоніми використовуються авторами художньої літератури загалом та поетами зокрема для передачі широкого спектру почуттів між закоханими. Адже, кохання традиційно є однією з ключових тем в літературних творах. Так використовуючи омонімію поети, наприклад, мають змогу передати натяк на величне почуття від одного персонажу іншому та відповідно читачеві. Репрезентативним прикладом в цьому контексті є наступний поетичний уривок:

开门郎不至，出门采红莲。Двері відчинені – Ладо додому не йде。
 采莲南塘秋，莲花过人头。Вийду червоної лотоси в річці збирати。
 低头弄莲子，莲子青如水。Лотоси в озері рву, а вже й осінь на світі。
 置莲怀袖中，莲心彻底红。Над головою ростуть благородні ці квіти!

Низько схиляюсь і лотоса сім'я беру –
 Наче вода, зерня те смарагдове і чисте.
 У рукава та й поклала я лотоси світлі,
 Геть полум'яні серденька в прегарних тих
 квітів.

(吴小如, 1992, с. 124).

В наведеному поетичному уривку від імені головної героїні твору йдеться про те як вона через формулювання про збір лотосів робить любовний натяк коханому. Таке формулювання завдяки використаній омонімії викликає в читача асоціацію як з

зернами лотоса (蓮子), так і з омонімічним словом “коханий” (怜子). Таким чином автор поезії вміло використавши явище омонімії у художньому творі надав йому інтимного відтінку з еротичним підтекстом. Конкретизуючи зазначимо, що слова “蓮子青如水” зерна лотоса сині (чорні, зелені) подібно воді здатні функціонувати в рамках художніх творів, зокрема поетичних, як алегорія кохання чистого немов вода. Серце лотоса (蓮心) теж має стійку асоціацію в носіїв китайської мови з серцем коханої людини (怜心). Деталізація опису лотоса з позначення його червоного кольору традиційно для китайської мови вказує на конотацію щастя та радості властиву цьому кольору. Оскільки, “青” [qīng] омонімічне слову “清” [qīng] чистий завдяки образним конотаціям ієрогліфа “青” (весна, схід) в контекст наведеного вище уривку вірша були додатково привнесені асоціації з юністю персонажів (Шекера, 2005, с. 89).

Аналогічно попередньо розглянутому уривку в наступному прикладі присутній інтимний відтінок:

朝登涼台上，夕宿蘭池里。Уранці, коли прохолодно, на вежу іду;
乘月采芙蓉，夜夜得蓮子。Надвечір – на озері, де орхідеї осяйні.
Я місяць сідлаю і лотоси краснії рву,
Щоночі отак їхні зернята милі збираю.
(無名氏, 420–589 pp.).

В даному уривку завдяки образній подачі місяця (“...на озері...місяць сідлаю...”) автор вірша вказує на те, що героїня твору ніби плине по відблиску нічного світила у плесі озера та зриває червоні квітки лотоса. Таким чином автор алегорично та в традиційний для китайських художніх творів спосіб подає через образ місяця незримий зв’язок між закоханими. Зокрема в наведеному вище уривку героїня поеми побачившись з “образом чоловіка” (芙蓉 ~ 夫容) отримує його любов (蓮子 ~ 怜子 ~ 爱你).

Крім створення характерного відтінку в контексті інтимної лірики використання омонімії в китайських художніх творах дає змогу авторам створювати комічний ефект каламбуру. Репрезентативним прикладом в цьому контексті є наступний уривок:

我念欢的的，子行由豫情。Щиро свої почуття виливаю, а Ви
 雾露隐芙蓉，见莲不分明。Наче вагаєтесь – дивна у вас поведінка!
 В млі росянистій прихований лотос ясний –
 Ледве видніє листків невиразне сплетіння.
 (無名氏, 420–589 pp.).

Ефект каламбуру в наведеному уривку створений завдяки грі наступних слів:

- “芙蓉” [fúróng] лотос та “夫容” [fúróng] чоловічий образ (обличчя, зовнішність);
- “莲” [lián] лотос і “怜” [lián] любити.

Підтекст в другій половині наведеного уривку є наступним – прихованим є чоловічий образ, який головна героїня твору бачить нечітко. Таким чином автором вірша робить натяк на нещирість та ймовірну зрадливість чоловіка.

Погоджуємось з Шекерою Я. В. (2005, с. 90) в тому, що типовою для китайських художніх творів загалом та поем зокрема є омонімічна пара “丝” [sī] нитка та “思” [sī] думки, спогади. Згідно з традиційним написанням перший з наведених ієрогліфів має такий вигляд – “絲”, а згідно з Сюй Шенем (许慎, 2006, с. 663) наступний – “蚕所吐也”, що в перекладі означає те з чого випускаються тутові шовкопряди. Відповідно до останнього формулювання його семантика описує випускання шовкової нитки. Таким чином сформувалась концепція витікання (прояв) яке триває як безперервний процес. Крім того, за допомогою традиційному подвійному зображенню ієрогліфа “絲” нитка додатково набуває конотації безкінечної послідовності пов’язаних між собою, як ланцюг, подій.

Ієрогліф “幺” [yāo] є піктографічним зображенням кокона шовкопряду котрий деталізований наступним концептуальним наповненням – зображення двох інських

ламаних рисок використовуваних для позначення сформованого середовища або потенцій інь. В спрощеному тлумаченні – це співвідношення зруйнованої старої та створеної нової речі. Таким чином, зображення двох іньських ламаних рисок використовується в художніх творах для символічного зображення зародження, невидимого, потенційного буття. Значення ієрогліфа “ 纟 ” наступне – малий, крихітний – співзвучне з концепцією кокона. Адже, в ньому як в невеличкому середовищі відбувається руйнування гусені як образу старої речі, котра дає життя новому – нитці (Резаненко, 1998, с. 95).

Коректність вище викладеного трактування омонімічної пари “ 丝 ” нитка та “ 思 ” думки, базована на наступному баченні ідеограми “ 纟 ” Сюй Шеня (许慎, 2006, с. 330):

- Ієрогліфи “ 小也 ” є символом початкового, зародкового (小);
- “ 象子初生之形 ” є початком (初) народження, зародження (生) дитини (子) як символізм початку, зародку, чогось незримого, таємного.

“ 厶 ” як елемент ідеограми “ 纟 ” згідно з філософським тлумаченням давньокитайського мислителя Ханя Фейцзи (II ст. до н. е.) позначає само- (自) вираження або прояв (营). А на переконання Дуаня Юйцай існує подібність між ідейними основами (本) ідеограмами носіями (公, 私) елементу “ 厶 ” (李翰文 译注, 2006, с. 740). Таким чином, зміст концепції нитки є наступним – це щось мале, мізерне, слабо виражене, в потенційній стадії зародження, таємниче.

Для повнішого розгляду омонімічної пари “ 丝 ” нитка та “ 思 ” думки необхідно розглянути походження ієрогліфу “ 思 ” думка, думати. Його елементу “ 田 ~ 臼 ” притаманне значення людської голови, а ієрогліфу-елементу “ 心 ” – серце. На переконання Сюй Шеня ключовою концепцією ієрогліфу “ 思 ” є концепція вмістилища (许慎, 2006, с. 842). Згідно з нею будь-що може бути вмістилищем, де відбувається зародження та прояв думок серця. В спрощеному трактуванні концепція ієрогліфу “ 思 ” наступна – всі думки породжені серцем-вмістилищем знаходять свій прояв через голову. Таким чином формується наступна парадигма

значень “思” в рамках сучасної китайської мови загалом та в художніх творів зокрема представлена наступними змістовими компонентами:

- думати, мислити;
- обдумувати, зважувати;
- згадувати про когось / щось, сумувати за кимось / чимось;
- любити, жаліти;
- думка, замисел, ідея (твору) (Шекера, 2005, с. 90).

З вище викладеного стосовно омонімії між ієрогліфами “丝” та “思” подібні насамперед наявністю в них чогось прихованого, таємного (нитки в коконі – думки в голові); вживання їх як омонімів зумовлене асоціацією невидимих, прихованих від людського ока ниток кокона з таємничими думками в серці, котрі традиційно не виставлялись напоказ.

Виходячи з того, що в основі трактування елементу “么” ієрогліфа “糸” є концепція самопородження лялечки тутового шовкопряда його подвійним зображенням в ідеограмі “絲” позначають концепцію безкінечного ланцюга, якою асоціативно вмотивоване значення ієрогліфа “絲” як глибоких думок (许慎, 2006, с. 842).

В наступному аналізованому уривку китайського віршованого художнього тексту його автором зроблений акцент на таємних думках головної герої про коханого, які безупинну крутяться в її голові:

初寒八九月，独缠自络丝。У восьмим-дев'ятому місяці – перші морози;
寒衣尚未了，郎唤依底为? Самотньо пряду і сама ж бо сукаю нитки.

Та одіж на люту зиму ще не готова;

“Вже скільки зробила?” – постійно коханий гука.

(子夜四时歌之秋歌十八首.〔南北朝〕.无名氏, 2022)

В наведеному прикладі йдеться про те, як головна героїня поеми пряде сама і попри те, що її коханий знаходиться поблизу (“...постійно коханий гука”) вона не перестає думати про нього.

В наступному прикладі завдяки використанню ієрогліфа “丝” автор поетичних рядків зробив натяк на кохання/закоханих не називаючи їх безпосередньо:

白雪停阴冈，丹华耀阳林。Спинивсь білий сніг на північному схилі гори,
何必丝与竹，山水有清音。Лісок на південному схилі червоні квітки
осявають.
Навіщо потрібні оті шовкопряди, бамбук,
[Як] в горах, на ріках прозорі і чистії звуки
лунають?! (孙秀华, 2023).

В наведеному уривку художнього поетичного твору завдяки використаній омонімії від імені головної героїні описана її буденна робота як монотонна та незначуща (“...Навіщо потрібні оті шовкопряди, бамбук,...”), а також автором вірша зроблений натяк сокровенні думки дівчини. Крім того, уривок характеризується двозначністю присутньою в другому рядку, а саме “华” є багатозначним знаком. Одним з ключових таких значень є квітка. Червоні квітки лотоса використані автором в омонімічній парі задля того, щоб викликати в читача асоціації з молодістю головної героїні. Словосполученням “清音” – чисті звуки в кінці наведеного вище уривку вірша автор підкреслює природну на відміну від шовківництва та вирощування бамбуку красу та велич гір та вод, що за семантикою є, по суті заклик до романтичного побачення на лоні природи.

Ідеограма “知”, за “Шовенем”, означає слово (词) і подається як спрощення ідеограми “智”. Ідея останньої: 识敏，故出于口者疾如矢也。“Пізнавши за допомогою пальця, видавати з рота звуки так само швидко, як стріла”. Отже, подібно до того, як кожна окрема гілка є носієм генних (природних) ознак дерева, як кожен член родовідного дерева є носієм його коренів-пращурів, так само кожне мовлене слово несе в собі суть природи речей та явищ. Етимологічним

походженням даного ієрогліфа зумовлена і парадигма значень “知” в сучасній китайській мові (наводимо основні з них): знати, пам’ятати; пізнавати, сприймати; свідомість, ерудиція; розум; мудрість (许慎, 2006, с. 227).

Відповідно до згаданих вище концепцій народної китайської поезії з гадані ієрогліфи викликають наступні асоціативні зв’язки – через гілку, героїня художнього твору натякає на знання про щось – або її власні, або ж її коханого. Репрезентативним прикладом в даному контексті є наступний уривок поеми:

兰叶始满地，梅花已落枝。Вже долі давно орхідей пелюстки,
持此可怜意，摘以寄心知。Опали з гілок квіти сливи лапаті.

Плекають вони про кохання думки;
Зірву, щоб знання ці серденьку послати.
(無名氏, 420–589 pp.).

В даному уривку було використано каламбур, оскільки ієрогліфи (枝 та 知) омонімічні. До того ж, ієрогліф “怜” асоціюється з омонімічним до нього “莲”, який у свою чергу кореспондується із “摘” [zhāi] зривати, збирати. Хоч із вірша й зрозуміло, що “摘” стосується квітів сливи (梅花), та ця лексема завуальовано вказує і на лотос (莲), омонімічний до (怜) жаліти; любити.

Отже, проаналізувавши уривки художньої літератури, робимо висновок, що поєднання певних пар ієрогліфів було не випадковим, а зроблене під впливом світогляду давніх китайців та асоціативному вибору омонімічних лексем. Для адекватного перекладу давніх китайських поезій необхідно зрозуміти їх, попередньо проаналізувавши.

3.2. Функції омонімії у творах художньої літератури

Відповідно до опрацьованої джерельної бази дослідження вважаємо, що функціонал явища омонімії у творах художньої літератури значним чином обумовлений шляхами його поповнення. Тому передусім необхідно схарактеризувати процеси словотворення як джерела досліджуваного явища, а саме – словоскладання, афіксацію, конверсію та скорочення (Шевченко, 2011, с. 105).

Словоскладання є одним з найпродуктивніших способів словотворення в китайській мові. Саме виникнення словоскладання в китайській мові пояснюють потребами усунення односкладової омонімії в давньокитайській лексиці. Також процес словоскладання використовувався як шлях подолання омонімії. І це справді так, бо підтверджується прикладами: “妇” [fù] - заміжня жінка, у мові відповідає сімнадцяти ієрогліфам, а двоскладовому “妇女” fùnǚ у тому самому значенні омоніма немає. Але, тим не менш, цей процес, що виник як процес омонімії, став також її продуктивним джерелом, оскільки в словотворенні беруть участь омонімічні односклади (Кірносова, 2010, с.51).

Ще одним джерелом омонімії є словоскладання, яке відбувається за використання омонімічних морфем і лексем. Наслідком впливу певних фонетичних процесів, які демонструються на рівні складних слів, є омонімія односкладових слів. Фонетичні процеси, які вплинули на утворення односкладових омонімів не прямим чином впливають і на появу двоскладових омонімів, оскільки омонімія складних одиниць базується на основі односкладових слів.

В рамках словотворчого процесу афіксації, що відбувається за рахунок приєднання до омонімічних односкладів одних і тих самих афіксів, напівафіксів, суфіксів і напівсуфіксів. Значну масу омонімів, утворених цим шляхом, складають слова із суфіксом 子 [zi]. Наприклад: 子子

- “节子” [jiézi] – коліно;
- “疖子” [jiézi] – нарив;
- “子子” [jiézi] – убогий.

Також до словотворчих суфіксів і напівсуфіксів можна віднести “头” [tóu], “心” [xīn], 性 [xìng], 们 [men], 机 [jī] тощо.

Процеси афіксації так само, як і процес словоскладання, не змогли повністю подолати омонімію в китайській мові, оскільки омонімія похідних слів базується на спільних службових морфемах. Афіксація сама по собі джерелом омонімії не є, бо вона відбувається на базі високоомонімічних односкладових слів і морфем.

І останнім процесом словотворення омонімії в китайській мові є скорочення слів. Загалом, цей процес є малопродуктивним, тому його можна й пояснити лише прикладами: 互助

1) “互助” [hùzhù] - взаємодопомога - скорочення від “互相帮助” [hùxiāngbāngzhù];

2) “外部” [wàibù] - міністерство закордонних справ - скорочення від “外交部” [wàijiāobù].

Виходячи з вище написаного закономірно вважати, що ключовою функцією омонімії загалом та в художніх творах є словотворча. Разом з тим аналізовані приклади в попередньому пункті дослідження свідчать про те, що омоніми здатні виконувати стилістичну функцію. Автори творів художньої літератури використовують досліджуване в цій роботі мовне явище задля того аби надати змісту особливої форми, образності та символізму.

Продовжуючи про реалізацію омонімами стилістичної функції варто вказати на особливий комічний ефект якого досягають автори художніх творів вміло використовуючи співзвучність окремих мовних одиниць. Останній базований на парадоксальному, а інколи на безглуздому заміщенні слів з однаковим звучанням, проте з різним змістовим наповненням.

Репрезентативними прикладами омонімії з відображеним комічним ефектом є твори фольклорного жанру, оскільки вони відображають ментальність китайського народу та висвітлюють особливості світобачення носіїв китайської мови. Типовим представником фольклору в якому сконцентрований комічний ефект омонімії вважаємо анекдот. Як жанр усного мовлення він підтримується традиційною

культурою, а як культурологічна одиниця він здатен репрезентувати національну мовну поведінку та розмаїття культурних традицій. В анекдотах відбита ментальність народу, його культурні цінності, світосприйняття. Комічний ефект анекдотів та омонімії базований на морфологічних характеристиках слів.

Реалізуючи стилістичну функцію в контексті анекдотів омонімічні мовні одиниці втілюють комічний ефект кількома наступними способами:

- співпадіння слів (здатне викликати в комунікантів подив та як результат некоректну реакцію на поставлене питання або почуту інформацію);
- некоректним розуміння слів (базованим на особливостях мислення учасників комунікації з різних вікових груп);
- створенням каламбуру у випадках вживання китайських прізвищ та імен тощо.

Особливо продуктивними в реалізації власної стилістичної функції та зокрема в створенні комічного ефекту є лексичні омоніми (омофони), адже вони найпоширеніші у змісті анекдотів. В останніх омонімія як мовне явище часто репрезентована в повному обсязі. Попри відсутність невідповідностей в тонах омонімічних пар подібність звучання здатна створювати комічний ефект в рамках художніх творів.

На репрезентації омонімії в грі слів базовано чимало мовних традицій носіїв китайської мови. Відповідно ще однією функцією реалізованою китайськими омонімами є культурологічна. Так, одним з найбільш яскравих прикладів прояву явища омофонії та її культурологічної функції в повсякденному житті китайців є їх негативне ставлення до числа чотири. Його носії китайської мови намагаються уникати, адже його вимова [sì] співзвучна з вимовою слова [sǐ] – смерть.

На противагу числу чотири, вісім, навпаки, вважається дуже щасливим в китайській культурі. Це зумовлено омонімією в реалізації нею культурологічної функції. Так, вісім китайською звучить як [bā], що співзвучне з іншим словом використовуваним на позначення багатства та процвітання – [fā].

З явищем омонімії пов'язана величезна кількість традицій святкування нового року. Наприклад, вислів “过年” [guò nián] – “святкувати новий рік” також походить від повністю омонімічного виразу, що позначав “виганяти Няня (чудовисько, яке за легендою пожирало людей напередодні Нового року)”. Вибір традиційних страв для новорічного столу також тісно пов'язаний з повір'ями, що базуються на омонімії. Зокрема на новорічний стіл у Китаї прийнято подавати рибу та пельмені, адже перше співзвучна зі словом достаток, а пельмені – з назвою дрібної срібної монети. Відповідно ці страви символізують матеріальне благополуччя та достаток, які чекають на господарів будинку у наступному році. Слово “курка” є омонімічним до слова “удача”, тому страви з неї теж завжди присутні на новорічному столі китайців.

Продовжуючи тезу традиційного святкування Нового року в Китаї варто зазначити, що тема подарунків також насичена фонетичною грою слів. Наприклад, поганим подарунком для китайців є годинник, адже фраза “подарувати годинник” є омонімічною до вислову “подарувати кінець”, тобто смерть.

Завдяки семантичній специфіці омонімів у сучасній китайській мові в рамках китайського вебпростору частково розглянутій в п. 1.3 нашого дослідження вони вдало реалізують культурологічну функцію через поширене вживання в сленговій онлайн комунікації молоді. Йдеться про те, що поряд з давніми традиціями, пов'язаними з омонімією в сучасній китайській мові нещодавно виникло таке лінгвістичне явище, як цифрові коди або “密码” [mì mǎ]. Вони являють собою зашифроване у вигляді цифр послання, яке автор коду хоче передати своєму співрозмовнику. Таке явище онлайн комунікації базоване на омонімії, оскільки цифрами замінюють схожі за звучанням фрази. Більшість цифрових кодів стосуються любовної тематики. Але, також існує велика кількість нейтральних кодів. Найпоширенішим цифровим кодом є “520” [wǔ èr líng], який відповідає фразі “我爱你” [wǒ ài nǐ] та вимовляється схожим чином. За допомогою омонімії цифрових кодів будуються цілі речення. Наприклад, код “70345” розшифровується

як “Повір мені!”. Також, коди часто використовуються для позначення побутових фраз, наприклад:

- “48” – так;
- “729” – йдемо пити алкоголь;
- “687” – вибач.

Цифрових кодів безліч і на сучасному етапі розвитку китайської мови вони стали невід’ємною частиною писемності, адже це модно, зручно, забавно та економить багато часу у листуванні. За бажання ці коди можна знайти у вільному доступі та застосовувати при неформальному спілкуванні в інтернеті.

Отже, омонімія в системі китайської мови виконує культурологічну функцію, репрезентуючи мовні традиції Китаю. У повсякденному спілкуванні насичена омонімами мова (в т. ч. онлайн комунікації) робить її складною для сприйняття на слух і потенційно виключає можливість переходу китайців на алфавітне письмо.

Висновки до розділу 3

Омоніми класифікуються на: класифікацію за походженням, генетично споріднені та генетично роз'єднані омоніми, односкладові та двоскладові омоніми.

Результати дослідження підтверджують, що китайська мова є мовою з найбільшою кількістю омонімів, яка поширюється на односкладові та двоскладові лексичні одиниці.

На базі китайського словника Кураїсі ми дослідили кількість омонімів та підтвердили, що з наведених в словнику тридцяти семи тисяч слів, п'ять із половиною є лексичними омонімами, що становить п'ятнадцять відсотків усієї лексики словника.

Проаналізувавши омоніми, ми з'ясували, що майже половина всіх омонімів належить до іменників. Після іменників найбільша кількість омонімів належить дієсловам, потім прикметникам, прислівникам та займенникам.

До джерел омонімії відносимо фонетичні, семантичні і словотворчі процеси, а також іншомовні запозичення і діалектна лексика. До словотворчого процесу також входять словоскладання, афіксація, конверсія та процес скорочення.

Ключовою функцією омонімії загалом та в художніх творах є словотворча. Разом з тим аналізовані приклади в попередньому пункті дослідження свідчать про те, що омоніми здатні виконувати стилістичну функцію. Автори творів художньої літератури використовують досліджуване в цій роботі мовне явище задля того аби надати змісту особливої форми, образності та символізму.

Продовжуючи про реалізацію омонімами стилістичної функції варто вказати на особливий комічний ефект якого досягають автори художніх творів вміло використовуючи співзвучність окремих мовних одиниць. Останній базований на парадоксальному, а інколи на безглуздому заміщенні слів з однаковим звучання, проте з різним змістовим наповненням.

Омонімія в системі китайської мови виконує культурологічну функцію, репрезентуючи мовні традиції Китаю. У повсякденному спілкуванні насичена

омонімами мова (в т. ч. онлайн комунікації) робить її складною для сприйняття на слух і потенційно виключає можливість переходу китайців на алфавітне письмо.

ВИСНОВКИ

Під час дослідження було вирішено необхідні завдання, в результаті яких можна зробити наступні висновки.

Розглянувши поняття явища омонімії в китайській мові та його генезису через опрацювання джерельної бази дослідження було визначено теоретичні засади його вивчення. При визначенні омонімічних пар необхідно також враховувати їх тони, оскільки, силабами в китайській мові можуть функціонувати як слова чи морфеми. Тобто, слова, які мають схоже чи однакове звучання та однакові тони, варто зараховувати до категорії омонімів.

В китайській мові омонімами можуть виступати односкладові, двоскладові та трискладові слова, однак найбільша частка омонімів припадає саме на односкладові слова.

Омоніми в китайській мові класифікують на омоніми, які мають подібне звучання, але різне написання; мають подібне звучання та написання; мають ідентичне написання але по-різному вимовляються.

Проаналізувавши інформаційні джерела, робимо висновок, що основними джерелами походження омонімічних одиниць є фонетичні та морфологічні трансформації, розпад полісемії, словотворення, іншомовні запозичення, давньокитайська односкладова, діалектна та спеціальна фахова лексика.

Семантична специфіка омонімів була виявлена на основі матеріалів з китайськомовного вебпростору та художньої літератури. Утворення омонімів з цифрними елементами зумовлене історією та асоціаціями у користувачів мережі. Вибір кожної цифри для утворення омоніма не є випадковим, оскільки в китайській культурі циферні елементи мають певний символізм.

Задля економії часу та скорочення слів, учасниками китайськомовного вебпростору були утворені омоніми, поєднані з англійськими елементами. Такі поєднані омоніми мають протилежний зміст але зберігають наближене значення.

Керуючись омофонічним принципом в китайськомовному вебпросторі були утворені сленгізми в якості омонімів до нецензурних висловів або висловів, що іронічно характеризували владу.

В китайськомовному вебпросторі явище омонімії характеризується подібним звучанням та великою кількістю сленгізмів. В наслідок цього утворилася ціла комунікативна екосистема, в якій кожен учасник на власний розсуд використовує мову. Таким чином, інтенсифікуючи неосемантичні процеси омонімія та китайська мова загалом еволюціонує через формування сленгізмів на основі подібності та ідентичності вимови слів з літературної китайської мови, що їм відповідають.

На основі аналізу матеріалу художніх творів було прослідковано функціональну специфіку омонімів. Специфічно, що з надходженням в систему китайської мови іншомовних запозичень чисельність омонімів зростає.

Ключовою функцією омонімії загалом та в художніх творах є словотворча. Разом з тим аналізовані приклади в попередньому пункті дослідження свідчать про те, що омоніми здатні виконувати стилістичну функцію. Автори творів художньої літератури використовують досліджуване в цій роботі мовне явище задля того аби надати змісту особливої форми, образності та символізму.

Продовжуючи про реалізацію омонімами стилістичної функції варто вказати на особливий комічний ефект якого досягають автори художніх творів вміло використовуючи співзвучність окремих мовних одиниць. Останній базований на парадоксальному, а інколи на безглуздому заміщенні слів з однаковим звучання, проте з різним змістовим наповненням.

Омонімія в системі китайської мови виконує культурологічну функцію репрезентуючи мовні традиції Китаю. У повсякденному спілкуванні насичена омонімами мова (в т. ч. онлайн комунікації) робить її складною для сприйняття на слух і потенційно виключає можливість переходу китайців на алфавітне письмо.

论文摘要

现代汉语同音异义词：结构、语意、功能

本研究的目的是在对源库和术语资料的研究的基础上，追溯和指出现代汉语同音异义词的主要功能语义特征。

研究的对象是同音异义的语言现象，主体是现代汉语框架下的同音异义的功能语义特征。

现代科学语言学家以不同的方式解释语言系统中同音异义的含义和功能。一些人认为，同音异义是语言丰富自身词汇的过程，而另一些人则认为，同音异义现象作为一种语言现象会对语言产生负面影响。对于从汉语词语中选择同音异义词的术语标准，也存在不同的看法。因此，这项研究的相关性是由于需要从复杂的汉语词汇单位中清楚地证实同音异义词的选择原则。此外，该研究主题是相关的，因为同音异义在中文网络空间和行业术语中都是普遍存在的现象。在考察同音异义现象概念及其成因的基础上，确定了现代汉语同音异义研究的理论基础。基于对来自中文互联网空间的材料的分析，追溯了同音异义词的语义特异性。在分析经济和法律术语系统资料的基础上，追溯了同音异义词的功能特性。

研究材料是中文互联网空间的俚语和中国的经济和法律术语。该材料对比了现代汉语的功能和语义特征。

识别同音异义词需要在比较同音异义词对时考虑声调。因为在汉语语言系统中，音节是最小的语音单位，可以起到词或词素的作用。经证实，在所分析的材料中，最大份额的同音异义词是单音节的。同音异义词大多在图形上有所区别。从图形上看，几个不同的象形文字对应一个单音节词汇单位，以语音方式突出显示。

同音单位起源的决定因素是语音和形态的转换、多义词的解体、构词、外语借用、古汉语单音节、方言和特殊专业词汇。汉语同音单位的借词形成是词音节中存在的音位和词尾数量有限的结果。

数字元素的网络空间同音词语义是由数字在数字技术领域的历史意义和网络用户心目中的持久联想决定的。这种同音单位考虑到了中国文化中数字元素的象征意义。与英语语言元素形成同音异义词是由于需要缩短单词和短语以便更快和更简洁的写作。由于发音相似，这种组合的同音词尽管意思相反，但大多保持语义接近。

中文网络空间的同音异义词在规避审查的条件下发挥作用。根据谐音原则，新的俚语由互联网用户组成，作为淫秽表达或那些可以讽刺政府的词语的同音词。

中文网络空间的同音现象是基于同一性、声音的相似性，并以存在大量语言游戏和俚语元素为特征。新语义过程的强化通过形成俚语来刺激同音异义和汉语的发展，这些俚语基于与其对应的文学汉语中单词发音的相似性和同一性。

汉语中的经济和法律领域的术语能够有效地形成同音异义词。这些术语中的同音异义词在上下文确定的含义中使用。同音异义词的这种功能有助于交流者清楚地理解同音异义词单位的词源。

关键词: 同音词, 同音现象, 同音词, 同音异义词, 术语, 术语系统。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Вакуленко М. О. (2015). *Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз: [монографія]*. Івано-Франківськ: Фоліант.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови* (2005). Голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”.
- Кіктенко В. О. (2002). *Нарис з історії українського китаєзнавства. XVIII перша половина ХХ ст.: дослідження, матеріали, документи* [за ред. О. Д. Огневої]. К. 194 с.
- Кірносова Н. А. (2010). *Практична фонетика китайської мови*. Київ: НАККІМ. 95 с.
- Китайська мова. Базовий курс: підруч. для студ. вищ. навч. закл.* (2016). / за ред. Н. С. Ісаєвої; худож.-оформлювач В. М. Карасик. Харків: Фоліо.
- Козоріз О. П. (2011). *Практична граматики сучасної китайської мови: навч. посіб.* К. : ВПЦ "Київський університет". 76 с.
- Козоріз О. П. (2013). Явище омонімії у китайській юридичній термінології. *Мовні і концептуальні картини світу*. Вип. 43(2). С. 210-217.
- Кочерган М. П. (2005). *Вступ до мовознавства*. К.: Академія.
- Кравченко О. О. (2021). *Цифровий знак як складник комунікативного процесу китайськомовного сегмента інтернет-мережі. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 32 (71) № 6 Ч. 1. С. 230-235.
- Мельничук Р. І. (2016). Методи у дослідженні фоносемантичних явищ. *Science and education a new dimension. Philology*, IV(22), Issue: 99. P. 36-39.

- Павлюк І. З. (2021). *Тенденції китайської літератури та творчість Мо Яня: колективна монографія*. Видавничий дім “Гельветика”. 320 с.
- Паламарчук О. Л. (2011). *Українсько-китайський словник лінгвістичної термінології* / О. Л. Паламарчук, Г. П. Стрельчук, Н. С. Ісаєва, Н. А. Кірносова, М. В. Шевченко. К.: ВПЦ “Київський університет”. 383 с.
- Публічний електронний словник української мови*. URL: <http://ukrlit.org/slovnyk>.
- Резаненко В. Ф. (1998). До проблеми семантики циклічних знаків даоського кола. *Матер. I Всеукр. наук.-практ. сходознавчої конф.* К. С. 93-97.
- Словник української мови* (2012). Відп. ред. В. В. Жайворонок. К.: ВЦ “Просвіта”. С. 695.
- Словник української мови у 20 томах* (2020). Т. 11. ОБМІН — ПОЯСНЮВАТИ. уклад. Л.В. Оліфіренко, Н.М. Заїка, І.В. Шевченко та ін. редкол.: В.А. Широков (гол.), О.О. Тараненко, С.Я. Эрмоленко та ін. К. 880 с.
- Ситдигов П. Г. (2011). Суперечливість омонімії в економічній терміносистемі китайської мови. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. Вип. 27. С. 225-228.
- Ситник І. В. (2021). Лінгвостатистичний аналіз лексики китайськомовного педагогічного дискурсу. *Science and Education a New Dimension. Philology*, IX(76), Issue: 260, 2021 Nov. С. 64-67.
- Словник української мови (1970-1980)*. Відп. ред. І. К. Білодід. Тт. I-XI. К.: “Наукова думка”. т. V. С. 695.

- Тараненко О. О. (2004). Омоніми. *Енциклопедія. Українська мова*. Київ: Вид-во “Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана”. С. 434-436.
- Чорнобай В. П., Лосєв О. С. (2008). *Китайська мова: підручник для вищих навч. закладів. Початковий курс*. К.: Знання. 238 с.
- Шевченко О. М. (2011). *Основи ділової комунікації: китайська мова (вищий рівень)*: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 120 с.
- Шекера Я. В. (2005).
- Гене́за та функціонування образів на позначення часу у давній та середньовічній китайській поезії. *Сходознавство*. № 29-30. С. 141-150.
- Широков В. А. (2005). *Елементи лексикографії*. К.: Довіра.
- Apis (2009). Хронологія процесорів x86: 31 рік з життя архітектури. Персональна блогосфера-нотатник Сергія Ткача. URL: <https://apis.blog.net.ua/2009/05/18/hronolohiya-protsesoriv-x86-31-rik-z-zhyttya-arhitektury>.
- Blah-tan (2013). Baidu 10 mistical creatures. URL: <http://knowyourmeme.com/memes/baidu-10-mythical-creatures-grass-mud-horse>.
- Lip E. (1990). *Chinese numbers: Significance, symbolism and traditions*. Singapore: Heian International Inc.
- MICHAELCRUICKSHANK (2022). Chinese Internet Slang: 18 Words to Get You Chatting Online Like a Native. URL: <http://www.fluentu.com/chinese/blog/2013/03/01/slang-horse-god>.

Shuowen online text version with Duàn Yùcái “說文解字注” (2024), 釋名 *Shiming*, 爾雅

Erya, 方言 *Fangyan*, 廣韻 *Guangyun* définitions and glosses. URL:

<http://www.shuowenjiezi.com/h.php?id=1>.

语料库在线. *Chinese Corpus online* (2023). URL: <http://corpus.zhonghuayuwen.org/>.

中华人民共和国民法通则, 法制出版社, 2011.

中华人民共和国刑法, 法律出版社, 2011.

中华人民共和国刑事诉讼法, 法律出版社, 2009.

网络语言利与弊的分析. 《百度文库》(2023). URL:

https://wenku.baidu.com/view/f8fe648b25284b73f242336c1eb91a37f011329c.html?fr=income1-doc-search&_wkt_s=1678990951971&wkQuery=%E7%BD%91%E7%BB%9C%E8%AF%AD%E8%A8%80%E5%88%A9%E4%B8%8E%E5%BC%8A%E7%9A%84%E5%88%86%E6%9E%90.

搜狗.《你想知道的这里都有》(2023). URL:

<http://out.accessify.com/visit?domain=wenwen.soso.com&pageviewId=desktop-302e363434363531303020313637393037313736322031383633373836323438>.

现代汉语词典. – 北京: 商务印书馆, 2000.

汉魏六朝诗鉴赏辞典(1992). 吴小如等编著. 上海: 上海辞书出版社. 705 页.

子夜四时歌之秋歌十八首.〔南北朝〕. 无名氏. (2022). 中华诗词网 ZHSC.org. URL:

<https://zhsc.org/work/work-5833bda261ff4b006c260511.htm>.

孙秀华 (2023). 诗不可说 | 渊冰厚三尺，素雪覆千里，读《子夜四时歌·冬歌十七首》.

URL: <https://www.gzstv.com/a/1c461f331da24fcaac725d47a1b3111c>.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

Baidu (百度). URL: <https://www.baidu.com> (дата звернення: 2023).

MICHAELCRUICKSHANK. (2022). *Chinese Internet Slang: 18 Words to Get You Chatting Online Like a Native*. URL:

<http://www.fluentu.com/chinese/blog/2013/03/01/slang-horse-god> (дата звернення: 2023).

子夜四时歌之秋歌十八首.〔南北朝〕.无名氏.(2022). *中华诗词网 ZHSC.org*. URL: <https://zhsc.org/work/work-5833bda261ff4b006c260511.htm> (дата звернення: 2023).

Ситдигов П. Г. Суперечливість омонімії в економічній терміносистемі китайської мови // *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2011. Вип. 27. С. 225-228.

Кравченко О. О. Цифровий знак як складник комунікативного процесу китайськомовного сегмента інтернет-мережі // *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32 (71), № 6 Ч. 1. С. 230-235.

中华人民共和国刑事法. 法律出版社, 2011.

吴小如等编著. *汉魏六朝诗鉴赏辞典*. 上海: 上海辞书出版社, 1992. 705 页.

孙秀华. 诗不可说 | 渊冰厚三尺, 素雪覆千里, 读《子夜四时歌·冬歌十七首》. URL: <https://www.gzstv.com/a/1c461f331da24fcaac725d47a1b3111c> (дата звернення: 2023).

现代汉语词典. 北京: 商务印书馆, 2000.

网络语言利与弊的分析. 《百度文库》 (2023). URL:

https://wenku.baidu.com/view/f8fe648b25284b73f242336c1eb91a37f011329c.html?fr=income1-doc-search&_wkt_s=1678990951971&wkQuery=%E7%BD%91%E7%BB%9C%E8%AF%AD%E8%A8%80%E5%88%A9%E4%B8%8E%E5%BC%8A%E7%9A%84%E5%88%86%E6%9E%90.